

IFJU ÉVEK

Rimár Jenőné
adománya

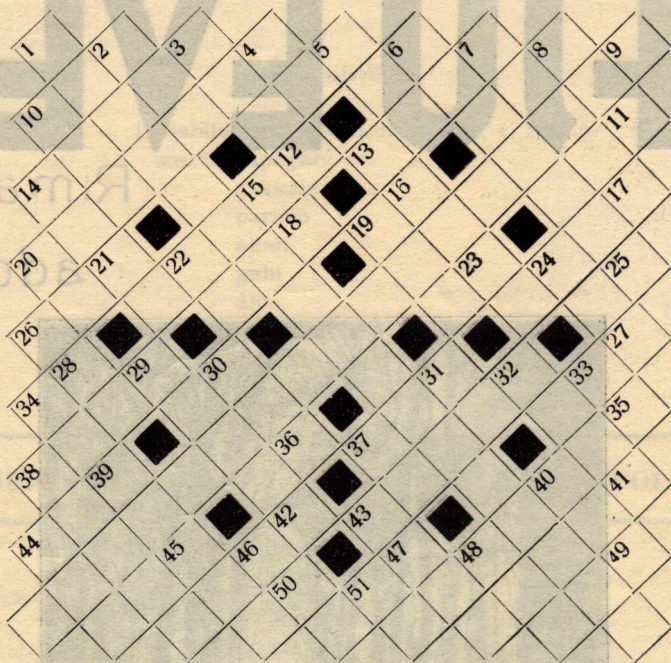

Keresztrejtvény

(Hursán Pál, Békéscsaba)

(7 pont)

Az alábbi rejtvény megfejtése eltér az eddigi keresztrejtvények megfejtésétől, mert e rejtvényben a szavak nem vízszintes és függőleges irányban haladnak, hanem átlósirányban balról jobbra és jobbról balra.

Balról jobbra: 1. Petőfi-vers címe. 2. Nap-
szak. 3. Falusi megszólítás. 4. Képző. 5. A
Visztula jobboldali mellékfolyója. 6. Francia
filozófus és regényíró, a nagy Enciklopédia
megalapítója és főszerkesztője (ékezethiány-
nyal). 7. Bű. 8. Káelem. 10. Lob. 13. Délameri-
kai emlősállat. 14. Bibliai hegy. 15. Névelő. 19.
Főpap. 20. Személynévmás. 22. Uncia rövidi-
téese. 24. Rendszer. 26. Férfinév. 29. Líbiai
sivatagtól északra fekvő fensík. 30. Igeköti.
31. Természetfeletti erő. 32. Pestvármegyei
nagyközség. 34. Férfinév. 37. N. 38. Vallásos
szertartás. 40. Idómérő. 43. Déларab törzs. 44.
Nóé egyik fia. 46. Omladék. 48. Orosz folyó.
51. Mássalhangzó kiejtve.

Jobbról balra: 2. Erdélyi város. 3. 1010 m
magas. 4. Adria menti hegyvonulat. 5. Rag. 6.
Idegen személynév. 7. Kétfogatú harci sze-
kér. 8. Vízartó. 9. Petőfi-vers címe. 11. A
kigyó. 12. Phintias barátja. 16. G. 17. Ide
számúzték Ovidiust. 18. ...mara. 19. Olaj —
idegen nyelven. 23. Személynév. 25. Álló-
víz. 27. Véd- és ...szövetség. 28. Házállat.
29. Holland származású délafrikai. 30. Idő-
határozó. 31. Egy — angolul. 32. Kisázsiai (fő-
város) város. 35. Azonos alakú. 36. Vallás —
rövidítve. 39. Balkán város. 41. Bételdió a gyü-
mölcs. 42. A harc istene. 45. Dum-... golyó.
47. Ford.: ruha. 49. Török rang. 51. Minden-
nek rúgója.

Megfejtési határidő: március 15.

IFJÚ ÉVEK

BUDAPEST, 1936. MÁRCIUS.

XIV. ÉVFOLYAM 7. SZÁM.

NÉVTELEN OLIMPIKONOK

Garmisch-Partenkirchen két hétre a világ érdeklődésének középpontja lett. Napjaink tíz évre is elegendő szenzációi: az abesszin háború, az usztasa-pör tárgyalása, a mongóliai orosz—japán összeütközés, a Szovjet repülőtér-építkezései a Felvidéken mind háttérbe szorulnak az angol—kanadai jégchokki-mérkőzés izgalmai mögött. Ezekben a napokban nem az érdekelte az embereket, hogy az olasz olajzárlat elrendelésével felidézük-e egy új világháború rémét, hanem az, hogy Schaffernek sikerül-e megbirkózni az angolszász pontozó bírák összefogásával és megnyeri-e a férfi-műkorcsolyázását? Vagy hogy Sonja Hennie megvédi-e olimpiai bajnokságát erősen felnyomuló ellenfeleivel szemben?

É két hét alatt a sportlapok voltak a legkelendőbb újságok és a rádió műsorának sportember és nem sportember számára egyaránt az olimpiai közvetítések lettek a legérdekesebb számai. Ilyen körülmények között nagyon is érthető, hogy nagyon sok ember szemében az olimpiakonok olyanféle nemzeti hősöknek tűnnek fel, mint a régi világban az ország címeréért olasz és cseh vitézekkel viaskodó Toldi Miklósok, és a ma ifjúságának éppen úgy ők az eszményei, mintahogy régebbi korok gyermekeinek a törökverő hős, a labancokat faló kurucgenerális, a gályára induló prédikátor, vagy a mindenét áldozatul dobó reformpolitikus.

Az olimpiai tűz kihunyásával azonban a nemzeteknek csak a sport terén vívott küzdelmei érnek véget. Van egy másik harc is a nemzetek között, amely nemcsak négyévenként ismétlődik meg, de szakadatlanul folyik az élet minden terén. A tét itt nem a dicsőség és az aranyérem, vagy a tisztas vesztés: de élet és halál. Ez a tusa éppen ezért kegyetlenebb és kétségbeesettebb, mint az olimpiai marathoni sífutás végküzdelme volt. Ritkán volt még nép az életre menő harc szörnyű forgatagába jobban belehajszolva, mint éppen napjainkban a magyarság. Kiesünk-e végleg a népek örök olimpiásának résztvevői közül? — ez itt a kérdés.

Itt is elsősorban az ifjúságon múlik a győzelem. De ebben a küzdelemben nem az a nemzet győz, amelynek ifjúságában e g y - e g y kiválóság akad, hanem amelynek e g é s z ifjúsága az. Itt nem egy ifjúnak kell odaszánni életének legszebb éveit az edzés kemény munkájának, lankadatlan önmegtágadással megállni a kijelölt próbákat, formája tetőpontjára emelkedni, amikor út a nagy küzdelem órája és töretlen hittal hinni abban, hogy ő küldött, a k i n e m ö n m a g a d i c s ő s é g é t k e r e s i — hanem mindegyiknek.

Lehet, hogy a sportolimpiáson sohasem képviseled majd nemzeted színeit, de ezen az örök olimpiáson, akár akarod, akár nem, te is versenyben leszel. Lehet,

hogy mint ismeretlen, névtelen kis ember, de mint olimpikon és csapattag. Azt jól tudod a sportéletből, hogy sokszor egy ember tudatlanságán vagy könnyelműségén múlik a legjobb csapat győzelme is. Úgy élsz-e, úgy dolgozol-e, úgy kérsz-e, hogy ne rajtad múljék?

Március napjait morzsolgatjuk és önkéntelenül is rávetődik figyelmünk fénykévéje a névtelen olimpikonok legcsodálatosabb nemzedékére, a márciusi ifjúságra. És ilyenkor talán benned is felrémlik a gondolat, mintha nem is Paddock, nem is Nurmi, nem is Bilger Ruud, de Petőfi és névtelen társai életútja irányában kellene a te jövődöd ösvényének is kigyóznia. —tán.

RUDYARD KIPLING

írta: Solymos Ernő.

sodálkozó szemű kis gyermek volt, mikor először látta meg Angliát. Élmény volt számára a hosszú hajóút s élmény, mikor először bontakozott ki előtte a sziklás angol part. Bombayban született, 1865-ben, s az akkori szokás szerint középiskolai tanulmányainak elvégzésére jött haza az anyaországba.

India el nem múló emlékekkel véste magát a kis angol fiú lelkébe. Korán megtanulja a bennszülöttek nyelvét, ott-honosan mozog a szikrázó napsütésben ezer színnel pompázó keleti kikötővárosban. Látja a nagy karavánutat, melyen India milliónyi népe vonul délre a síkságok s északra a hegyek felé. Ismeri a rejtelmes *dzsungelt*, amint lomhán nyujtózik a végtelenbe, megadással türve, hogy véres verejtékkal, szakadó inakkal, testében lázas betegséggel új és új területeket hódítson el tőle az új ember, az európai ember, az angol ember. A kis Rudyard korán megtanulja értékelni saját fajtáját, mely számára elenyészően csekély a színes milliók kö-

zött, de akaratával messze felülmúlja azokat.

Nem is marad Kipling sokáig Angliában. 18 éves korában visszatér Indiába, mint ujságíró. Diákéveit *Stalky and Co.* című regényében örökítette meg (magyarul: *Három kópé* címmel jelent meg.) Aránylag későn, 1899-ben írta meg diákkori emlékeit, de annál nagyobb szeretettel rajzolja volt iskoláját, tanáraival és diákseregével. Csak annyit mondok, olvassátok el ezt a könyvet!

Három angol gyermek középiskolás életének néhány jelenetét kapjátok benne. Az egyik fiú Salky, a „szövet-ség” vezetője, ki, mint annyi más iskola-társuk, gyarmati szülők gyermeke s a gyarmati hadsereghez készül, a másik M'Turk az ír nemes s harmadik Beetle, a szeplősarcú, szemüveges, rőthajú, Beetle, az iskola versfaragója, minden huncutság kieszelője — maga a költő. Ez a három angol gyermek sok száz társával együtt ott nevelkedik az ősi devon földeken a *Pebbleridge* tengerparti szik-lái mellett, hol az örökké morajló ten-ger hullámoz, csattog, dübörög, ostromolja a sziklákat s hívja, csalogatja a sziklák fiait. S a fiúk készülnek a fel-adataira, a birodalom katonája lesz mind-egyik, akár a gyarmati hadsereg egyen-ruháját fogja hordani (hisz legtöbbjük erre készül), akár ujságíró lesz, akár egyszerű polgár. Nemcsak néhány diák-csíny az, ami bennünket ebben a re-gényben szórakoztat — sokkal több an-nál. Szinte érezzük, hogy a kis kalandon, vizsgaizgalmon túl, hogyan érik meg ezekben a pompás fiúkban az angol öntudat. Így fogjuk megérteni, miért lett Rudyard Kipling a „birodalom köl-tője”. Mert ő fejezte ki először ezt az érzést. A világ bármely pontján legyen is az angol, szerves tagja a birodalom-nak s hivatása, kötelessége ott lenni, hogy kultúrát terjesszen, területeket használjon ki a maga s embertársai ja-vára, a Birodalom dicsőségére.

A fiatal indiai ujságíró egyúttal haditudósító is, mert az északi és nyu-gati határokon élő félvad törzsek nem akarnak rabló életükkel felhagyni. Kip-ling nap-nap mellett látja az egyéni hő-siesség és önfeláldozás példáit s érzi,

ezek az emberek kötelességüket teljesí-tik, minden póz nélkül az elhivatottság érzésével. Látja, hogy egy angol tiszt elég ahhoz, hogy maroknyi katonával, ha kell csellel, ha kell erőszakkal, előbbre vigye a határt s védje Indiát. Ezeknek a névtelen hősöknek a költője ő, a katonái és tengerésze, a mérnöké és a tisztviselőé, ők tették naggyá és hatal-massá Angliát.

Sokat utazik Kipling. Bejárja az egész angol birodalmat, Japánt, Ameri-kát, de nagy szeretete mindig Indiáé maradt. Bár regényeiben és elbeszélései-ben a világ minden részén küzdő, úttörő angolt rajzolja, hangja egyszerre mele-gebb lesz, ha Indiáról mesél. Verseit és katonatörténeteit nem igen ismerik ná-lunk. Talán hozzánk, a mi lelkünkhez nem is állnak oly közel. De két könyvé-ről szólni akarok nektek, ezek magyar fordításban is megjelentek. Az egyik a *Dzsungel-könyv* (The Jungle book 1895 —96.), a másik a *Kim* (1901).

Sokszor felvetődik előttünk a kérdés, hogy tudták az angolok Indiát elfoglalni s hogy tudták megtartani? Erre a kér-désre felel nekünk a *Kim*. A kis árva angol fiú, Kim, a bennszülöttek között nevelkedik. Apja, a gyarmati hadsereg őrmestere s anyja rég meghaltak. Egy angol tisztviselő megtalálja a feltűnően értelmes gyermeket s gondoskodik róla. Nem veszi ki a bennszülött környezet-ből, azt akarja, hogy ne váljon ki, de észrevétlenül neveli élete nagy felada-tára. Az Intelligence Service tagja lesz Kim, a hírszerző irodáié. Számptalan ve-szedelmes kalandon keresztül kísérjük őt feszült figyelemmel s boldogan tap-solunk minden győzelméhez. Közben megismerkedünk egész Indiával, minden

néposztályával a vándor tibeti szerzetestől a maharadzsáig. Csodálatos tájakon, különös gondolkodású emberek között mozog kis hősrünk s élvezi, hogy mozgékonyaságával, eszével játszva uralkodik rajtuk. S a háttérben ott látjuk a mindent mozgató szellemet, mely ezt a hatalmas földrészt, ezt a gazdag országot uralma alatt tartja az ész jogán, a felsőbbrendű ember biztos öntudatával.

A *Dzsungel-könyvet* mindnyájan ismeritek. Hőse a kis Mowgli, akit farkascsalád nevel fel, Baloo, a barna medve, oktat a dzsungel törvényeire s Bagheera, a fekete párduc, tanít vadászni. Megismerjük a dzsungel minden egyes lakóját, szinte velük élünk, mint a kis Mowgli s úgy érezzük, ezt csak az írhatta, aki nagyon szerette ezt a rejtelmes világot, aki megértette minden lélekzetvételét, minden érzését s aki nagytehetségű ember, mert van ereje nekünk átadni ezt az érzést, ezt a szeretetet.

Ha kissé mélyebben megvizsgáljuk az egyszerű történetet, akkor egy kicsit el is gondolkozhatunk jelentőségén. Két hatalmas gondolatot tapasztal Mowgli dzsungeléletében. Az egyik: vannak erős fajok s vannak gyengék. A kettő között kikerülhetetlen az összeütközés. A Természet kivétel nélküli törvénye, hogy az erősebb, az okosabb győzedelmeskedjék. A másik: az egyén minden kiválósága mellett is csak akkor értékes, ha mindenkor a köznek, a „falkának”, érdeke alá tudja magát rendelni. Mindezen túl ott van az ember. Gyenge, nem ismeri a törvényeket, nem tud összetartani, oktalanul öl, hamar elcsügged, megfutamodik a dzsungel elől. De van valami, ami mégis a többi lény fölé emeli.

A „piros virág”, a tűz, alkonyatkor ott virít a kunyhók előtt, köréje gyülekeznek a vadászok és favágók, ha éjjeleznek az erdőben. Az állatok félnek tőle. Mowgli csodálkozva ismerkedik meg vele, ő nem fél, érzi, hogy neki is mellette van a helye. Bár elfut az emberektől, mikor ezek nem értik meg s büszkén vallja magát farkasnak, évek múlva mind erősebb lesz benne a vágy vissza a piros virág mellé. Mert az ő lelkében is kigyulladt ez a piros virág, életre fakadt az emberi lélek s teste engedelmeskedik, visszamegy az emberek közé. Szinte kibuggyan a szánkon a szó a regény végén: Ember, tanulj Mowglitól! Tanuld meg a törvényt, mert nélküle gyenge vagy s légy a piros virág, a lélek segítségével a teremtés igazi koronája.

Most, mikor a nagy költő lelkében utolsót lobbant a piros virág lángja s visszatért alkotójához, mi ifjak és öregek, kik annyiszor melegedtünk e lángnál, meghajtjuk fejünket Rudyard Kipling ravatala előtt s érezzük, ha sikerült bennünk felszítania a piros virágot, nem élt hiába.

ÁLOMÚTON

*Óh, sokszor-sokszor jó így menni,
Furcsa jeleket hagyni hátra,
S gyerekes hittelt hinni egyre,
Hogy az utam titkos beszédjét
Valaki mindig kitalálja.*

*Óh, sokszor-sokszor jó így menni,
Tele álmokkal, tele fénnel
S a lelkem, rejtett tarsolyából
Apró, bohó, bolondos versek
Furcsa jeleit szórni széjjel.*

Miszlai István

Mit szól hozzá a Biblia?

Mi történt?

Farsang volt. A világ elfeledte a nyomorgók könnyeit, az éhezők panaszait. Mindenfelé állt a bál, zengett a muzsika és csengtek a poharak.

A Szovjet befolyása egyre erősebb lesz Európában. A cseh-országi szerződés, a Felvidék orosz katonai repülőtere a mi számunkra is egészen közelivé tették az orosz veszedelmet. A francia-országi katonai szövetség egész Európát könnyen lángba boríthatja.

A távoli Keleten orosz-japán háború fenyeget. A határviellongások napirenden vannak. Az olasz—abesszin háború tovább tart. Párisban, Madridban, Kairóban és Damaszkuszban lázadások, tüntetések vannak.

A Brit Bibliatársulat nagyobb bibliaszállítmányt küldött az abesszin fronton küzdő olasz katonáknak. Az olasz kormány elkobozta a bibliákat és nem engedte, hogy rendeltetési helyükre jussanak.

Befejeződtek a téli olimpiai játékok. Magyarország a tizedik helyre került. Érdekes, hogy az első négy helyezett négy evangélikus ország volt. Most azután az egész világon a nyári olimpiászra készülődnek. Sportemberek treníroznak, sportbarátok filléreiket kuporgatják, hogy megnézhesék a világ legjobbainak küzdelmét.

Szörnyű statisztikai adat: Magyarországon párezer híjján egymillió a vérbaajosok száma.

Mit mond a világ?

Azt mondod: jó, hogy farsang van, hiszen öröme is szüksége van az embernek. Hejles! Nagy szüksége van az embernek az „igazi” öröme.

Mit tegyünk? A Szovjetnek 10 ezer hadirepülőgépe, félelmes bombázója van — nekünk nincs egy sem. Nekünk nincs milliós hadseregünk és nincs sorsunkat igazán szíven viselő barátunk.

Mit tegyünk?
Imádkozzunk:

Miért? Miért? Hiszen millió édesanya, édesapa, hitves, testvér, gyermek úgy szeretne békében élni.

Mit tegyünk?

Imádkozzunk Ahhoz, akinek mind a szél, mind a tenger engednek.

Azt gondold: az olasz kormányának igaza van, mert a katonának nem biblia, hanem lőszer és konzerv kell?!

Nincs igazad! Isten ígéjére katonának és civilnek, királynak és koldusnak — akár béke legyen, akár háború — egyformán szüksége van.

Nagyszerű dolog ez az olimpiász. Sok egyéb haszna mellett a népek közlekedését is elősegíti. — De kissé keserű szájjal gondolunk arra, hogy egy lelki olimpiásznak lenne-e ilyen sikere? Vajjon indítana-e Magyarország különvonatot, ha Berlinben nem a japán „csodaúszók”, hanem — tegyük fel — a japán „csodakeresztyén”: Kagava tartana előadást? Pedig:

Azt mondod: milyen borzalmas ez a betegség, — meg kell gyógyítani.

Én azt mondom: milyen borzalmas a bűn, — meg kell térni!

Mit szól hozzá a biblia?

„... azaz örüljétek, hogy a ti neveitek fel vannak írva a mennyben.”

(Lukács: 10, 20.)

„Kelj fel, Uram, haragodban, emelkedjél fel ellenségeim dűhe ellen; serkenj fel ellenségeim ellen, Te, aki parancsoltál ítéletet!”

„Szűnjék meg, kérlek, a gonoszok rosszassága és erősítsd meg az igazat.”

(7. zoltár 7. és 10. v.)

„Akkor támad a nagy szélvihár...”

„És felkelvén, megdorgálta a szelet és mondta a tengernek: „Hallgass, némulj el!” És elállt a szél és lön nagy csendesség.”

(Mk. 4, 37. és 39.)

„Bizony, bizony mondom néktek, ha valaki megtartja az én beszédemet, nem lát halált soha örökké.”

(Ján. 8, 51.)

„... aki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet; aki pedig vet a léleknek, a lélekből arat örökéletet.”

(Gal. 6, 8.)

„... megbüntettem az atyák vétkét a fiakban harmad- és negyedigziglen, akik engem gyűlölnék.”

(II. Mózes 20, 5.)

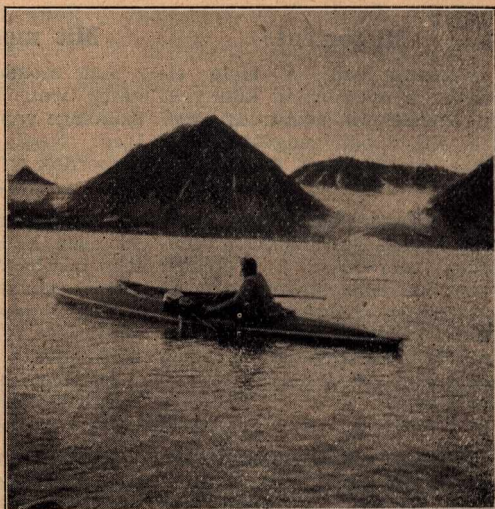
K. A.

Skandinávia keletkezése

A norvég nép hazája megteremtéséről ezt a szép mondát regéli.

„Mikor a Jó Isten a világot teremtette és nagy munkája végeztével már éppen megpihenni szándékozott, egy nagy loccsanásra lett figyelmes. Letekintve az égből látta, hogy az ördög egy rettentő nagy sziklát vetett a világ-tengerbe. Komoran, sötéten meredt ki a vizekből. Letört darabjai belepték sok mérföldnyire szirtekkal, zátonyokkal a

Lapp csónak (kajak).

lákra és hómezőkre pedig teremtett olyan állatot, amely félig tehén, félig szarvas és minden szükségessel ellátja

Norvég viselet.

tengert. Elcsúfítani akarta a sátán a Földet. Akkor a Jó Isten végtelen irgalmában megszánta ezt a kopár vidéket. Összeszedegette a maradék termőföldet és a szikla szélére és repedéseire szórta. Bizony kevésnek bizonyult és az ördög-átká ottmaradt legnagyobb részén: az örökös terméketlenség. De a Jó Isten mégis tudott segíteni rajta más módon is. Megparancsolta a halak légióinak, hogy mindig előtte seregeljenek. A szik-

A lappok háziállata, a rénszarvas.

a gazdáját. Végül olyan embert teremtett, aki ezen a sziklaországban is szere-

tettel csüng, aki itt is boldog és megelégedett.”

Milyen költőien magyarázza ez a régi, északi „Saga” (monda) Skandiná-

via terméketlenségét, a fjordok és schärerek (sziklaszigetek) keletkezését, a rénszarvas mindenre használható voltát!

K. I.

ELINDULTAM

KERESNI A TAVASZT

Március első csókos délutánján
Mikor gondoltam, hogy már nem fagyaszt
A téli szél a kisváros határán,
Elindultam keresni a tavaszt.

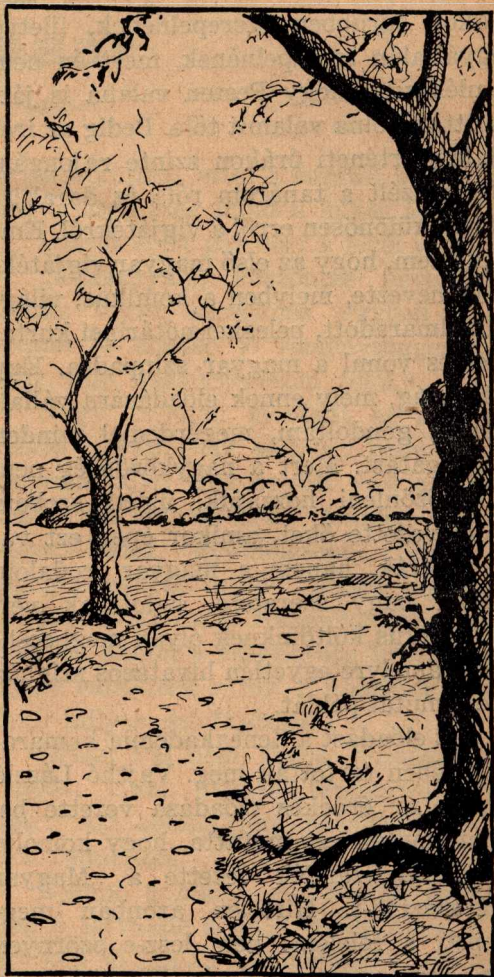
Hamar mögöttem morajlott a lármás
Serénykedő utcának élete,
Szemembe tűnt az ismerős akácfás
És szívem száz emlékekkel lett tele.

De erre még minden rügyecske holtan.
Az ébredést még nem találtam itt,
Csüggedt szívvel hát tovább bandukoltam
És utam most a temetőbe vitt.

S a halott ország csendje átölelte
Tavasz-hajszában megfáradt szívem,
S úgy elringott a temetői csendbe,
Mint kicsi gyermek anyja ölben.

Szíven csókolt a halott ország csendje,
S úgy éreztem a sírhalmok felett,
Valami halkan csilingel a csendbe
S pajkos kacajjal űzi a telet.

Március első csókos délutánján
Elindultam keresni a tavaszt
S a sírok közt zöld ciprusoknak árnyán
Úgy érzem, hogy megtaláltam azt.

Miszlai István

„Magyar Játékszín”

gy hónapja talán egyszerű sűrű plakátok jelentek meg az oszlopokon, hirdelve, hogy elő fogják adni Bessenyei „Philosophus”-át. Szegény Bessenyei,

gondoltam, ha olyan darabokat írt volna, amiket érdemes előadni ma, akkor sűrűbben szerepelnének, illetve egyáltalán szerepelnének, mert én nem emlékszem, hogy Pesten valaha is játszottak volna valamit tőle. Pedig az irodalomtörténeti órákon szinte rajongással beszélt a tanárom róla és darabjai közül különösen erről a vígjátékról. Emlekeztem, hogy az első magyar vígjátéknek nevezte, melyben a komikus, világtól elmaradott, peleskei-nótáriusi kurtnemes vonul a magyar színpadra. Egy társaság, mely ennek előadására vállalkozik, gondoltam, megérdemel minden támogatást. Mert a nagyközönség nem fog özönleni hozzájuk, üzleti szellem nem vezette őket, amikor éppen ezt választották, hanem a magyar irodalom olyan nagy szeretete, halottnak vélt klasszikus költőinknek olyan megbecsülése, amelyre egyetlen hivatásos színház nem mutat példát.

Az előadást a Zeneakadémia kamaratermében tartották meg. Vajthó László tanár úr érdekes előadása vezette be, ami szintén azt mutatta, hogy komoly, irodalmi szándék vezette a „Magyar Játékszín”-t. Hirtelen azonban meglepett a félelem: nem lesz-e szörnyen unalmas ez a „komoly irodalom”? — de rögtön szégyenkezve beláttam, hogy

nagyon csalódtam. Egy kedves zenekari nyitány után két bájos, porcellánfiguraszerű rokokópár állt a színpadon és táncos rokokómozdulatokkal, teljes stílushűséggel és roppant kedvesen kezdték mondani Bessenyei ízes-régies nyelvét. Rövidke kép volt; aztán ott állt a színpadon Parmenió, a filozófus és előadta, hogy mennyire nem találja helyét e folyton csak vígadó, táncoló, módíró csevegő fiatalok között. Ugyanezért szomorkodik Sidalis is, a filozófus-lány. Megjelent aztán a kurtnemes is, Pontyi és ahogy mindenbe bele hagyja ugratni magát: állandó kacagásorkánokat fakaszt a nézőtéren. Ugyanígy Parmenió szolgálja is, aki szintén szeretne filozófus lenni, de olyan szerelmes a szolgálólányba, hogy elhajtja a filozófiát érte. És Parmenió és Sidalis is megtalálják egymást, amikor rájönnek, hogy mindketten egyformán nemesen gondolkodnak a világ dolgairól és vetik meg a társaság könnyelműségét. Az ember, aki kezdetben komikusnak találta a filozófust, akit „a természet szomorúnak szült”, a végén teljesen vele érez és belátja, hogy Pontyi egyszerű magyar eszével is többet ér, mint az egész franciás-játékos vidám társaság: és ezt, gondolom, akarta megírni Bessenyei a darabban. De míg erre rájön a néző, nagyszerűen mulat és az egész játék táncos-finom rokokóhangulatában úgy érzi, mintha ennek a kornak egy színelőadása vagy egy jelenete vált volna egy időgép segítségével ma valósággá. És ebben a hangulatban olyan jól érzi magát, hogy szinte fáj, amikor a tizen-

három kép után végleg lemegy a függöny. Kellemebb csalódás ritkán ért még: azt éreztem, hogy Bessenyei ma is él, ha ennyi rajongó, fiatal, idealista étellel telítik meg itt. A dícséret egyenlő mértékben illeti meg a rendkívül ügyeskezdő rendezőt, Halmos Ilonkát és a szereplőket. A közönség egyenlő szeretettel tapsolta ki őket minden kép után a függöny elé. A műsor szerint a

„Magyar Játékszín” folytatja klasszikusaink előadását: Vörösmarty, Kisfaludi, Hugó Károly van tervbe véve. Kívánjuk nekik a legnagyobb sikert és támogatásuk őket benne: menjünk el előadásukra és vigyük magunkkal ismerőseinket! A „Magyar Játékszín” olyan célt tűzött ki maga elé, amelyet minden jóízű magyar embernek szívből kell támogatnia.

V. E.

Rabvásár

Írta: Gyallay Domokos.

izezer jó vitézt ejtett rabul a tatár II. Rákóczi György lengyel hadjárata. Erdély hosszú éveken át nyögte fiai rablásának keservét.

Pálfalvi Szabó István lófőszékely 1660 telén levelet írt feleségének Krimiából, Karasu-Bag nevű faluból.

„Édes feleségem, jó újságot írhatok neked. Rabtartó gazdánk, Asim bég, ezer tallér sarcunkból négyszázat elenged, ha három hónap leforgása alatt megváltkozunk. Mind magamnak, mind velem raboskodó legényfiúinknak, Lászlónak, nevében esedezem, törekedjél megszabadításunkra. Tavasz nyíltával számtalan rabot visznek innen Moldvába, Jászvásárra megváltkozni, minket is kivinne a pogány, ha jó válasszal bíztatnál. Fenyeged különben az eb, hogyha a sarc a mondott időben ott nem lesz Jászvásáron, nem hoz többet ide vissza Krimiába, hanem kótyavetyére bocsát az örmény és görög rab-

árúsok között, attól a sorstól pedig Is-ten őrizzen meg minden lelkes állatot.”

László is írt pár sort a levél végére: „Édesanyám, köszöntse nevemben Orbán Verát, szerelmes jegybeli mátkámat és éltesse jó reménységgel hamar való hazaérkezésem felől.”

Nagy örömet mondott ez a levél Szabó Istvánnénak és nagy bánatot. A hatszáz tallér már együtt volt a ládafiában, de milyen áron! Minden fekvőséget, házat, gyümölcsöst, künnvalót zálogba kellett vetnie, minden ingó értékből kivetkőznie. Hazajöhetnek a rabok, de itthon a szegénység keserű kenyere várakozik rájuk. S Lászlóra ezenfelül milyen szívfájdalom!

Orbán Pál nem fogja hozzáadni a lányát. Úton, útfélen fennszóval hirdeti: Aki koldus lett, házasodjék koldus familiából.

Éjnap gonddal emésztette magát Szabó Istvánné a levél vétele után. Miért kell jó fiának boldogságát gonosz tatár erszényébe temetnie? Hogyan kellene szeretteit hazaszereznie, a vált-

ságdíj nagyját azonban fia szerencsés-jére megtartania?

Egy napon Gergely diákkal, a nótáriussal, megiratta a választ Krimiába:

„Jőjjenek csak ki kegyelmetek is Jászvásárra a többi rabbal. Isten segédelmével lerovom a kigyelmetek váltóságát...”

Télre tavasz nyílván, május első napjaiban, Moldva fővárosának piaca megtelt krimiai és erdélyi szekerekkel. A tatárok sorompóval kerítették be és kivont szablyával őrizték szekértáborukat. Napokon át folyt a váltakozás: a tábor kapuján egymásután jöttek ki a boldog arcú emberek. Gyors erdélyi paripák röpítették hazafelé azokat, akik szabadságukat megvásárolhatták. Egy hete múlt már a vásár megnyíltának és Szabó Istvánné nem jelentkezett övéért. Asim bég egyre mérgesebben morgott rabjaira.

— Ebek, mikor jönnek már érte-tek? Jaj a fejeteknek, hogyha hazudtatok!

— Ugyan, uram, hová gondolsz? Egy kis késedelem könnyen esik ilyen hosszú úton! — bízatta Szabó István a tatárt.

Végül csakugyan megjelent egy öreg székely a sorompónál s az örmény tolmács útján Asim bég után tudakozódott. A tolmács a sorompóhoz hívta a béget. Az öreg székely levelet adott át a bégnek: Szabó Istvánné küldi rab urának. A tatár feltörette a levelet s elolvastatta a tolmáccsal. Szörnyen fel is bősziült a tolmács magyarázatán! Öklét rázva, kardját vonogatva szaladt a szekérhez s vad szitkok közt Szabó István elé dobta a levelet.

Szabó István reszkető kézzel vette fel az írást: Gergely deák kezeírása. Hangosan olvasni kezdte a fia előtt:

„... Édes szerelmeseim, véghetetlen búval adom tudotokra, hogy Istennek rettenetes ítélete esett rajtunk. A múlt hetekben, mikor már minden útikészületet megtettem, hogy szabadítástokra induljak, gonosz éjjeli tolvajok ütöttek a házunkra s életemnek is alig kegyelmezvén, a váltásdíjat utolsó pénzig elrabolták. Magatok tudjátok, hogy végső csapás ez mi rajtunk, mivel immár sem eladható, sem zálogba vethető javaink nincsenek. Rettenetes szükségünkben szántam magamat ilyen bús próbára. Rendre jártam a szomszédbeli módos urakat, azt ígérgettem nekik, hogy mind jobbágyságra kötjük magunkat annak, aki kivált titeket a rabságból. Sokan adának kedvetlen választ, mígnem juték Nagykadácsba, Mátyfy György uramhoz, ki kegyelmesen megígérte, hogy jobbágyságunk fejében hazaszerez a rabságból, ha rabtartó gazdátokkal illendőképen megalkudhatik. Az alkura küldi be bizonyos öreg szolgáját, e szomorú levelemnek vívőjét, akit ezek után a tatárnak kegyelmébe ajánljatok!...

— Én teremő Istenem, én teremő Istenem... — kiáltott fel Szabó Mihály s zokogva borult a fia vállára. Majd a tolmácsához fordult:

— Mondja meg kegyelmed Asim bégnek, hogy nem akarunk ilyen áron hazamenni. Vigyen vissza Krimiába... adjon el a rabárúsoknak... döfjön keresztül... Mind szívesebben elviseljük, minthogy odahaza magunkra vegyük a jobbágyság gyalázatát...

Asim bég gúnyosan felkacagott, mi-

Krisztus, a gyermekek barátja.

kor az örmény elmondotta neki a Szabó István szavait.

— Majd ti fogtok nekem rendelkezni, gaz gyaurok! — rázta öklét feljünk dühösen. — Bánom is én, ha ugató ebek lesztek is odahaza, csak megkapjam a sarcotokat!

Megragadta a tolmács kezét s nagy sebbel-lobbal vitte a sorompóhoz, ahol az ősz bajúszos, szakállas székely állott.

— Mit akarsz itt alkudozni? — kérdezte a tolmács útján. Hatszáz tallér a sarc.

Az öreg székely egykedvűen vállalt vont.

— No én, legtovább százat ígérhetek . . .

A tatár majd kihasadt a düttől. Szaladt ki a piacra, hogy a görög és ör-

mény kupeceknek árulja a rabjait. Ki ad többet értük?

Az árúsok azonban nem kaptak a vásáron. A tolmács ugyanis kémjük volt és tudatta velük, hogy melyik rabtól mekkora váltságdíjat lehet remélni. Csak olyan rabot vettek meg a megszorult tatároktól, akit övéinek nyereséggel adhattak tovább. Ugyan mi nyereséget lehet remélni jobbagyságra menendőktől?

Asim bégnek tehát a rabárúsoknál sem volt szerencséje. Dúlva-fúlva járt föl s alá a piacon, majd rabjaihoz tekintett, szídta, fenyegette őket, esküdözött, hogy inkább megöli őket, sem hogy kiválatlan visszavigye Krimiába.

Közben magyar részen nagyon meggyérültek a szekerek. A tatár karaván is mozgolódni kezdett. Nyilvánvaló volt,

hogy egy-két nap alatt szétoszlik a vásár.

Az öreg székely állandóan ott őgyelgett a sorompónál, várta, hogy Asim bég megszólítsa. De végül is beleúnt a várakozásba, befogta a lovait s a sorompóhoz hajtott. A tolmácsot oda küldte a tatárhoz:

— Mi az utolsó ára a raboknak? — kérdezte az odalépő Asim bégtől.

— Egyszázat elengedek, legyen ötszáz tallér! Allah úgy segéljen...

— Kétszáz tallért adok a két rabért. Tetszik-é?

— Soha, gaz gyaur, soha!

— No, ha nem, tartsa meg őket! — szólt az öreg és rácsapott a lovaira.

Dejszen megriadt erre Asim bég. Torkaszakadtából kiabálva megfutamodott a szekér után. Utólérte, meg is előzte, belefogódzott a lovak zablájába.

— Négyszáz tallér! — mutatta az ujjain.

· Kétszáz! — intett vissza a székely. A tatár arca vonaglott a dühtől.

— Kétszáz!

A tatár elengedte a kantárt, mint akinek nincs több szava. Az öreg székely megint rácsapott a lovaira. De a tatár megint csak utána iramodott, elkapta a székely kezét és belecsapott nagy parolával.

— Adjon pénzt! — mondta intgetve.

A vásár meg lett volna, de most a rabok tiltakoztak ellene. Nem kell a jobbágyi szabadság. Csakhogy ezzel Asim bég nem törődött, kihúzta a kardját s a raboknak szegezve felparancsolta őket a székely szekereire. Ez tehát végképpen elindíthatta lovait. He-

gyen-völgyön át frissen haladtak Erdély szélei felé.

A kiváltott rabok némán heverték a szekér derekában. Egy-egy sóhajtás szakadt fel időnkint keblükből, mintha vesztőhelyre vitték volna őket.

— Hadd el, fiam, ad az Isten vigasztalást! — próbált az apa lelket adni a fiának. — Fiatal vagy, jó vitéz vagy, majd visszaszerzed a nemesi szabadságot...

— Késő lesz az már! — szólt keserű hangon László vitéz.

Jól tudta az apa, mire érti, hogyne tudta volna. Az a dölyfös Orbán Pál immár szóba sem fog állni a fiával.

Az öreg székely egyszer megállította a lovakat. Mit törődött ezzel a két szomorú ember? Mit törődött az öreg székellyel? A jobbágyi szolgálatról beszélni? Ismeretesek annak a keservei!...

No, ha ők nem keresték a szót az öreggel, hát ez fordul hátra hozzájuk. De nini! — micsoda változás esett az öregben? Sem bajusza, sem szakálla nem volt már neki és a hangja is olyan különösen csendült meg.

— Édes Lacikám, meg sem ismeresz, te!...

— Édesanyám!... — ugrott fel László vitéz.

— Zsuzsa, drága jó feleségem... hogy lehet...

— Édes uram..., szerelmes magzatom...

Egymás nyakába borultak s hosszasan, bőven folyt a könnyük.

A gyeplőt aztán László vitéz vette át, Zsuzsa asszony ott maradt az ura mellett s szép sorjában elmondta övéi-

nek, hogyan forgolódott, tusakodott ki-váltásuk ügyében.

— Hát azt írtátok, édeseim, hogy a tatár eladni is kész titeket, ha a sarcot meg nem kapja. Elad-é? Hiszen, ha mindenképen túl akar adni rajtatok, bizonyosan olcsóbban is megalkuszik. Miért ne jutnék én olcsóbban hozzátok, ha lehet? Ezen kezdtem én tűnődni magamban. Koldusságra vigyelek haza?

Hát ettől irtóztam meg édeseim. Ezért írtam nektek azt a hamis hírt a job-bágyásgról — Isten bűnömül ne rója. Ezért csináltam magamból ilyen ősz, öreg embert álba-jusszal és szakállal. Négyszáz tallért megmentettem, azzal majd kiváltjuk birtokaink javát s Or-bán Verát is hajlékunkba szerezzük. Ezt akartam főképen, édes Laci fiam...

Roncsoló termeszek

A fényképfelvételeket Kittenberger Kálmán „Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában” c. könyvéből vettük.

óna Harry, volt kedves tanítványunk, aki az angol nyelv tudása révén már évtizedek óta az angolok gyarmati fő-tisztviselője, mesélte egyik látogatása alkalmával, hogy afrikai állomásán, a várostól alig egy órajárásnyira már kezdődött az őserdő. Ennek a szélén, egy szép tisztáson állott fából épült vadász-háza, melyben vásár- és ünnepnapokon szokott tartózkodni s ahonnan vadászatait irányította.

Ő küldte iskolánknak a szép antilop-szarvakat, az oroszlánkarmokat, a rinó-cerosz bőréből hasított rabszolga-korbácsokat és az elefántkoponyát, melyet a hangyák tisztítottak meg minden hústól, zsírtól, agyvelőtől és a trópusi zápor áztatott, az afrikai forró nap szívott tiszta fehérre.

Egyik hosszabb európai szabadsága után, a legelső vasárnap reggelén már

sietett társaival és néger hajtóival a vadászházba.

Az ajtó kulcsa nehezebben fordult a zárban, mint máskor. Nyilván leszállott az ajtó a hosszas esőzések alatt.

Egy erősebb rántás az ajtó kilincsen és a vadászlak egy pillanat alatt össze-omlott. Helyén a porfelhő közt csak a faoszlopok, deszkák és lécek külső, fe-hér, festékes máza feküdt kisebb-na-gyobb lemezekben — egy halomban. Bú-tornak, ruhának, cipőnek, egyéb beren-dezési tárgyaknak — se híre, se hamva. De mégis maradt valami: az esőköpö-nyeg fémgombjai.

Rögtön tisztában volt a helyzettel.

Távollétében a termeszek kitűnően elvégezték munkájukat: a faházat alap-jától a tetejéig, belülről felőrölték s művük csak a katasztrófa pillanatában derült ki. Tudta jól, hogy a szomszéd-ban, Belga-Kongóban, *Elisabethville* vi-dékén a termeszek rombolásai miatt évente cserélik ki a vasúti sinek talp-

fáit, a távirópóznákat és a hidak gerendázatát.

Az ausztráliai *Cambridge*ben egy fűszeres bolt minden áruja: cukor, sajt, sonka, szalonna, füge, szappan, minden elpárologott reggelre! A garázdálkodó természetek még az üvegek száját védő viaszt, ónkupakot is átfúrták rágóikkal, csakhogy hozzájussanak a dugóhoz; a palackok tartalma pedig szétfolyt.

athman Henry), aki ott táborozott a fészkiük közelében, hogy tanulmányozhassa őket, egy éjszaka, álmában, lerágták testéről az inget. Ennyire észrevétlenül tudnak dolgozni. Kétségtelen azonban, hogy egy egészséges tudós, a trópusi éjszakában is lehet mély álomba merülni!

A trópusi vidékek földalatti rejtélyes lakóinak, a természeteknek ezek az emlí-

Háromkalapos természet-fészek.

Át tudják fúrni a vastag ólmot is. Ha a bőröndöket, ládát földbeszúrt síma üvegekre rakják fel, melyekre a természetek apró lábai nem tudnak felkapaszkodni: nyálukkal vonják be a palackok síma nyakát; a nyál csakhamar megszárad s máris nyugodtan járnak-kelnek az üvegen. Az abesszíniaiak kötélén lógo polcra, vagy vízzel telt csöbörbe állítják éjjelre holmijukat.

Egyik tudós kutatójuknak (*Shme-*

tett pusztításai, csak apró gonosztettek. Néha azonban egész városokra, vidékekre kiterjed rombolásuk.

1840-ben egy elfogott és árbocától megfosztott néger rabszolgakereskedőhajó Szent Ilona szigetének fővárosába, *Jamestown*ba hurcolta be a brazíliai természet. Ez a had a városnak nagy részét szétrombolta. A város csakhamar úgy nézett ki, mintha földrengés pusztította volna el.

1814-ben a kalkuttai kormányzó palotáját döntötték romba.

Formosa szigetén, az ott élő termeszek még a vakolatot is megrágják s lebombolják a falakat is, ha nem cementből készülnek.

1809-ben a francia *Antillák* azért nem védekeztek az angolok ellen, mert a termeszek kipusztították a raktárakat, használhatatlanná tették az ütegeket és a muníciót; a fegyverek falaktrészeit egyszerűen eltüntették.

*Mexikó*ban egyetlen egy éjszaka egy levéltárat összes irományaival együtt felfaltak. Csak egy halom spongyaszerű hulladék jelezte a mindig láthatatlan, de hallatlanul elszaporodott rovar munkáját.

Mikor Ausztrália első távírvonalát építették, mely a szárazföldet dél—észak irányban öszeköti, *Port Augusta* (Spencer-öbölben) és *Port-Darwin* (Palmerston mellett) között: a szárazságtól sokat szenvedő munkások csak lassan és sok bajjal haladhattak előre. Egyszer csak a munka végleg megakadt. A már kész állomásokról nem kaptak hírt, összeköttetést. Sok száz kilométeren keresztül vissza kellett menniök az áthatolhatatlan *szkrob*-(tüskés bozót)-ön, *kreek*-(krik = száraz meder)-en, míg rájöttek a bajra. A távírópóznák nagy területről eltűntek. A benszülöttek bosszúművének tulajdonították eleinte a dolgot, míg azután rájöttek, hogy a hatalmas póznákat termeszek falták fel. A visszamaradt port az első szélvihar söpörte el nyomtalanul. Az egész vonalon cementoszlopokat kellett alkalmazni.

Ezek az alvilági kis ördögök csendben végzik munkájukat. Egyetlen termesz jelenlétét sem lehet észrevenni.

Csupán a gyakorlott fül ismeri fel az éjszakában, a ház gerendázatát belülről roncsoló milliányi állkapocs halk zaját.

Még szerencse, hogy a nagy termeszek, az úgynevezett *roncsoló termeszek*, kizárólag a meleg, trópusi, vagy szubtrópusi vidéken élnek, ahol az évi középhőmérséklet 20°C ; tehát a pálmák hazájában érzik jól magukat. A mérsékelt éghajlat alatt csak vegetálnak. Európában 3 faj, Magyarország déli részén csak egy faj él. Hazájukban, a trópusok alatt ezernél több fajtát ismerik már! Legismertebb a *harcias termesz* (*Termes bellicosus*), amely Kongóban hatalmas dombokat épít; a *rémítő termesz* (*Termes dirus*) Braziliában és Guayanában él; a *homoki termesz* (*Termes arenarius*) számtalan apróbb halmot emel; a halmok szívében lakik a királyné.

Az európai fajok csenevészek. Szicília szigetén és *Bordeaux* környékén ott, ahol még nincs kultúra, a kivágott fák földben maradt tönkjeiben, a tuskókban élnek. Testük törékeny, satnya s nem nagyobb, mint egy kisebb hangyáé. Nem szapora, értelmetlen s nem is tud védekezni. A kis hangyák is tesznek róla, hogy el ne szaporodhassanak.

A trópusok alatt élő hatalmas termesz-kolóniák azonban rettentő pusztításokat visznek végbe és hihetetlen szaporaságukkal az emberre is veszedelmessé válhatnak. Szaporaságuk biztosítja számukra a létért való küzdelemben a győzelmet. Sok-sok millió éve élnek már Földünkön. Már a borostyánkőben megkövült termeszfajok száma meghaladja a 150-et.

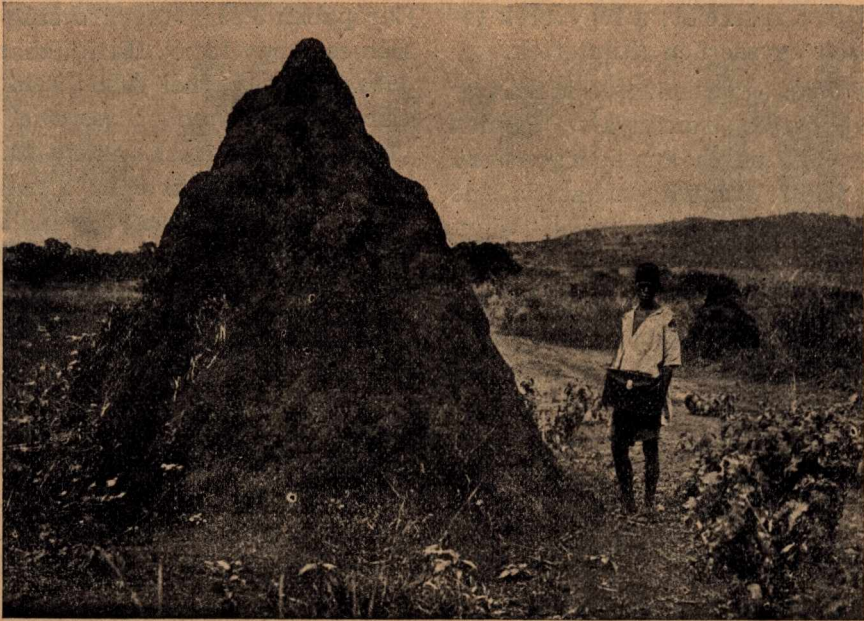
Köztársaságban élnek, mint a méhek és hangyák. Államszervezetük (munkás

állam) azonban változatosabb ezekénél is, pedig még sok felderítetlen titok, homály fedi igazi életmódjukat. Földalatti életük és a hangyabolyhoz hasonló földalatti fészükük után *fehér hangyák*-nak is nevezik a természeteket.

Csak fiatalon fehérek; később színük már inkább a talaj színével egyezik, melyben laknak. Másban is különböznek

szervek is átlátszanak. Védtelesen ki vannak szolgáltatva a madarak, csúszómászók és rovarok világának, melyek ízletes húsuokra éheznek. Ezért menekültek keményfalú kupolákba, a föld alá. Már annyira megszokták évmilliókon keresztül ezt az *alvilágot*, hogy el is pusztulnak, mielőtt napsugár éri őket. Bizonyára ők is vékony bőrükkel érzik

Kúpalakú természet-vár.

látszólagos rokonaiktól. Nincs fulánkjuk, mint a méheknek; nincs méregzacskójuk sem, mint a hangyáknak; nincs erős chitinpáncéljuk sem, mint legveszedelmesebb ellenségüknek, a hangyáknak. Rendes körülmények között szárnyuk sincs.

Nehézkesek, nem igen mozgékonyak; veszély esetén rövid lábaik miatt futással sem menekülhetnek. Vékony bőrük ép oly könnyen sebezhető, mint a kukacé; bőrükön keresztül még a belső

meg a napfényt, akárcsak a földi giliszta.

A rovar nagysága fajok szerint 3—12 milliméter; tehát elérheti a mi házi méhünk nagyságát is, de sokkal karcosabb és laposabb. Alakja egy rosszul megrajzolt hangyáéhoz hasonlít, bár 10 gyűrűből álló hosszúkás potroha puha, lárvaszerű, úgyhogy a hangya egy harapással végez vele.

A természetek a mi szitakötőnkkel és tiszavirágunkkal rokon *recés szárnyú*

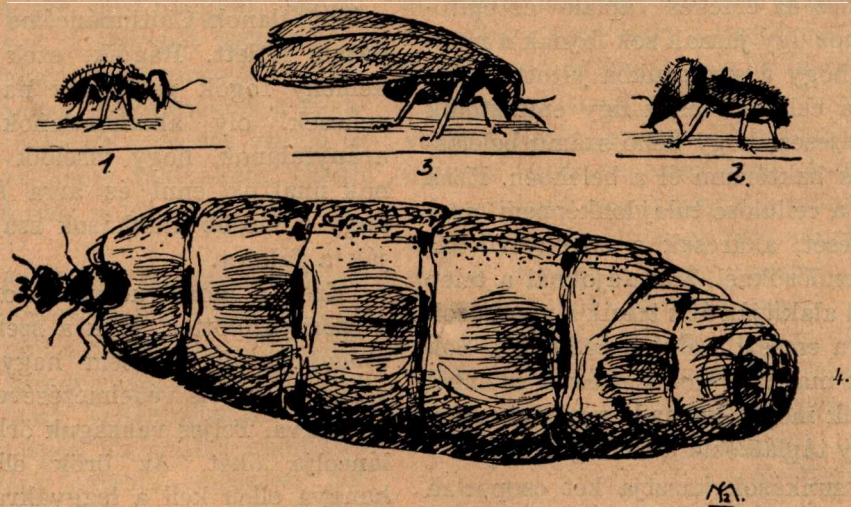

(Neuroptera) rovarok, míg a méhek és a hangyák *hártyás szárnyúak* (Hymenoptera).

A természet-telep szervezete sajátosságosabb, bonyolultabb, mégis alacsonyabb fokon áll, mint a méheké. Meglepő benne a sokoldalúság. Legcélszerűbb három *kasztot* megkülönböztetni

gokkal a másik két kaszt minden egyes sok-sok ezer egyedét!

Egyedül a munkások, vagy dolgozók esznek és emésztnek. Ők a népesség közös gyomra. Mikor bármelyik kaszthoz tartozó természet éhes, megérinti csápjával az arra haladó munkást, ez rögtön megfordul és nagylelkűen meg-

1. Munkás. 2. Katona. 3. Szárnyas alak (fiatal hím vagy nőstény).
4. Királynő.

közöttük: a *munkás*, *katona* és *szaporító* kasztot.

*

A *munkások* visszafejlődött, gyengén táplált s így elsatnyult hímek, vagy nőstények, de alig különböztethetők egymástól; egy pár faj (*Termes viator*) kivételével teljesen vakok, sem fegyverük, sem szárnyuk nincs.

Kizárólag ők szerzik meg a táplálékot, főleg a *cellulózét* tartalmazó növényi anyagokat; de ha húshoz jutnak, azt sem vetik meg. Ők emésztik meg a növény testét alkotó milliárdnyi sejtek falának anyagát: a cellulózét. Ők táplálják a megemésztett és kiürített anya-

ajándékozta béltartalmának egy cseppjével!

A munkás gyomra és bélcsatornája mindent maradék nélkül felhasznál és értékesít. Semmi semvész kárba ebben a sötét köztársaságban. Ha valamelyik lakója levedli bőrét, ezt a munkás rögtön felfalja. Ha a három kaszt bármelyikének egy tagja beteg, vagy kimúlik, ezt is elfogyasztja. Hulladék nincs. Minden jó. Semmi semvész kárba. Minden cellulóze s minden kiürített anyag újból és újból felhasználódik.

Emésztési hulladék az alapanyaga a természet építőiparnak is. Folyosóik például a legnagyobb gonddal vannak belülről símára csiszolva és fényezve. Az

ehhez szükséges fénymáz kizárólag a belekből származik. Ha alagutat kell fúrni és alátámasztani, fülkéket létesíteni, rést, nyílást betömni, melyeken át a mindennél félelmetesebb fény sugar hatolhatna be a telep belsejébe, mindig csak az emésztésük hulladékát veszik igénybe.

Ehhez az értékes tápláló- és építőanyaghoz úgy jutnak sok fajnak a munkásai, hogy a gyomrukba jutott főtáplálék, a cellulóze csak úgy emésztődik meg teljesen, hogy kellő számú bélélőködő és baktérium él a belekben. Ezek végzik a cellulóze tulajdonképpeni megemésztését, akárcsak a növényevő kérődző emlősöknél. Más fajoknál a telep gombái alakítják át s teszik a munkások számára emészthetővé a cellulózét. Sok esetben magát a *humuszt* eszik és ebből emésztik meg a korhadó növényi részeket; így táplálkozik a földi giliszta is.

A munkások kasztja két csoportra oszlik: a *nagy* és *kis munkásokra*. A nagyoknak hatalmasabb, ollószerűen záródó állkapcsaik vannak és a földalatti járatokon messzire elmennek a teleptől, hogy fát és más cellulóze anyagokat szerezzenek be, darabolják fel az élelmiszerkészlet számára. A kisebbek otthon maradnak és minden idejüket a társaság ételmezésére és a házi munkának szentelik.

Feladatuk fontosságából és sokféleségéből következik, hogy ez a kaszt a legnépesebb és uralkodik a telepen. Hiszen ez a vak munkás az arató, betakarító, táplálkozó, emésztő, etető, dajka, nevelő, hullaszállító, kőműves, útépítő, építész, mérnök, kertész, vegyész: egy szóval a milliós telep fenntartója, élet-halál ura.

Ehhez hasonló teremtménye nemigen van több a Földnek.

*

A másik kaszt képviselői a *katonák*, a remekbe készült lakások, várak védelmezői. Fejlődésük alatt szintén gyengén táplált, tehát korcshímek és nőtények, mint a munkások; egyformán vakok és szárnyatlanok. Chitinpáncélos fejük csodásan fejlett. Rágóik, ezek az acélkemény fogók pedig oly nagyok, oly nehezek, oly alkalmatlanok és oly aránytalanok, hogy viselőik nem tudnak miattuk enni és arra szorúlnak, hogy a kisebb munkások szájukba adják a falatot.

Ezek a monstuózus katonák, ezek a szörnyszülöttek, ezek a szerencsétlen *csodabogarak* sohasem hagyják el a várat, melynek védelmezésével vannak megbízva. Teljes vakságuk őrhelyükhöz láncolja őket. Az örök ellenség, a hangya ellen kell a leggyakrabban védekezniök.

A hangya éjjel-nappal ott őgyeleg a vár körül s ha rátalál a legkisebb részre, a szellőztető kéményekre, mindjárt kész a veszedelem. A résnél nyomban felbukkan az őrszem hatalmas feje, állkapcsaival veri a talajt s felriasztja a lakosságot. Az őrség csakhamar ott terem, majd az egész helyőrség, hogy koponyájukkal betömjék a réseket. Ha folytonos tapogatódzás közben rátalálnak az ellenségre, mint egy bulldog-falka, vetik rá magukat; marják, darabokat szakítanak ki az ellenség testéből. Támadásaikban a szó szoros értelmében vakmerők, hiszen vakok.

Ha az ostrom tovább tart, a katonák dühbe jönnek és rezgő, óraketyegésszerű hangot adnak, melyre egy fütty vála-

szol a fészek belsejéből. Ez a harci zaj, mely a fejeknek az épület falához való veréséből és a koponyaalapnak a páncélhoz való dörzsöléséből származik, határozott ütemű és percről percre ismétlődik. Hallószervük a lábszáron van.

Ezek a rovarok tehát nemcsak csápjaik segítségével érintkeznek egymással, mint a szemekkel bíró hangyák, hanem a hanghatások is szerepet játszanak a jóhallású vakok köztársaságában. Ne feledjük azonban, hogy ezeknél a rovaroknál is a csáp az a csodás szagló és tapintó szerv, mely fáklyaként világít életük színterén: a földalatti örök éjszakában.

Megtörténik, hogy a hősiek védelem ellenére bizonyos számú hangyának sikerül behatolni a citadellába: a katonák egy helyen, minden erejük megfeszítésével mégis csak feltartóztatják a beözönlő ellenséget. Ez alatt a munkások a hősök háta mögött emésztési hul-

ladék és finomra rágott fa kéverékével befalazzák az összes alagútak nyílásait. Tenyérszerű nyílást is elzárnak egy óra alatt. A kívül rekedt védőkatonák áldozatul esnek, de az ellenség is ki van zárva s a telep meg van mentve. Ellenkező esetben a hangya lesz a győztes s a természet-várban a hangya lesz az úr. Nem könnyen sikerül ez a páncélos vitézeknek sem, mert a természetek emeletről emeletre húzódva védik fészüküket.

A katonák vagy amazonok között is vannak *kisebb* és *nagyobb* testűek. Számuk az egész népesség ötöd része. Ha ezt az arányt meghaladják, a munkások a feleslegessé váltaknak nem adnak eledelet a szájukba és így vesznek éhen, kész táplálékul a munkásoknak.

Államrendszerükben spártai törvények uralkodnak, nemcsak a feleslegeket, hanem a betegeket, életre nem valókat is felfalják a munkások.

Folyt. köv.

Tüll munkák

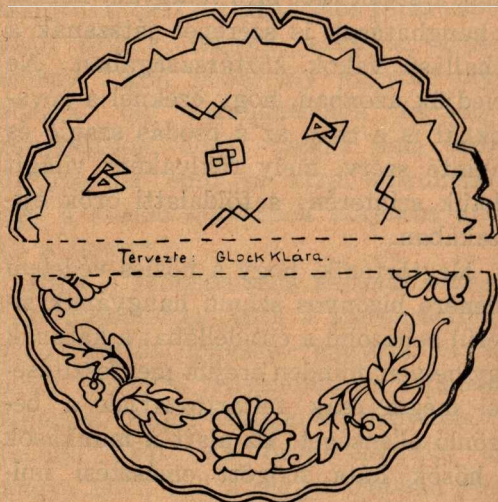
Nagyon kedvesek és otthonunkat meleggé, barátságossá varázsolják a most nagyon divatossá vált tüllhimzések. A mai kornak minden tekintetben megfelel ez a kézimunka; készítési módja egyszerű, gyors, illik mind a modern, mind a régi, antik bútorhoz, csupán a minta rajzát kell jól megválasztani.

Az újfajta merev vonalú bútorhoz merev, szögletes vonalú minta illik, — ha ugyan jól használom most ezt a szót, hogy illik, — mert bizony sehogysem illik, mert maga a szögletes, merev bútor sem illik, az csak a jóízlésnek egy vadhajtása. Olyan léleknélküli, rideg, mint a legtöbb modern ember, kinek a szívében semmi melegség sem lakik. S ha már az élet ilyen rideg, barátságatlan, legalább az otthonunk legyen meleg, puha fészek, hol minden bútor, minden kézimunka szeretetet, melegséget sugározzon ránk.

Gondoljunk csak az újfajta csőbútorra, milyen hideg, milyen barátságatlan. Természetesen, ízlést senkire sem lehet erőszakolni, azt legfeljebb csak

irányítani lehet. Egy azonban bizonyos, hogy minden ember egyénisége kihat közvetlen környezetére, s így az otthon, a lakás magán hordja gazdája egyéniségének bélyegét.

Szemünknek jóleső minta sohasem lehet szögletes, merev, csak hajlított, lágyan ívelt vonalú.

Tüllmunkával asztalterítőket, függönyöket, ágyterítőket készíthetünk igen kevés idő alatt. A mintát fehér papírra rajzolva a tüllanyag alá férceljük, majd különféle öltéssel betöltjük. Szépek a nyersszínű tüllalapon nyersszínű fényes gyöngyszállal kivarrt terítők, azonban a sokszínű gyapjúfonállal beszőtt munkák is nagyon mutatósak. Ha a minta szétszórt virágokból áll, felhasználhatjuk maradékpamutjainkat is, mert hisz az egyes mintákat különféleképpen színezhethetjük. A terítő szélét hosszú rojttal díszíthetjük, ez azonban elég sokba kerül, tekintve, hogy rengeteg selyemfonál szükséges hozzá. Egyszerű és szintén nagyon ízléses befejezési mód, ha körülhurkoljuk s utána kivágjuk.

Glock Klára

A film születése

Moziköltő, mozirendező és mozihírlapíró megállapodnak, hogy a Bánk bánt vászonra vetítik.

M. költő: Ez jó. Régen fáj már rá a fogam. Olyan darab ez, amiben a cselekmény mindent megmagyaráz.

M. rendező: Nem szeretem benne azt a sok magyar ruhát. A test plasztikája elvész.

M. hírlapíró (jegyezz): A darab művészi feldolgozásában bámulatosan érvényre jut a test plasztikája.

M. költő: Micsoda pompás jelenetek: a mulatság az udvarnál, az összeesküvők, Bánk megátkozza a fiát, megöli a királynét! (Észreveszi, hogy a rendező fanyar képet vég hozzá.) Hát igen. Kellene még valamit hozzáköltetni.

M. rendező: Mit, valamit? Lelket kell belevinni az egészbe!

M. hírlapíró (jegyezz): Csodálatos új lélek árad végig a feldolgozáson.

M. költő (némileg elcsügged): Például?

M. rendező: Mért van maga? A maga neve két szó, szerencse, hogy nem márki, mert akkor három szó lenne. Ez a két szó benne van minden hirdetésünkben. Tizenöt szó a dicséret magáról. Ez összesen tizenhét szó, ez belekerül nekünk évente kétezer pengőbe. Hát ér maga kétezer pengőt?

M. hírlapíró (jegyezz): A páratlan tehetségű költő, Prucsky Ubul, dolgozta át a klasszikus tragédiát egy Prucsky-hoz méltó érzékkel és tudással.

M. költő: Nem bánom, meg lehetne csinálni Melinda ifjúságát. Erdős vidék, zuhatagok, juhnyáj. Ábrándozva ül, megjelenik előtte Bánk bán képe, akit

egyszer látott és azóta nem tudja elfelejteni.

M. rendező: Tovább! Ottó herceg felbérelti a hegyi pásztorokat, hogy rabolják el. De a hú Tiborc megtudja. Küzdelem a sziklák között.

M. hírlapíró (jegyezz): Elbűvölő tájképek, izgató küzdelmek színezik a mese új feldolgozását.

M. költő (belemelegszik): Tiborc emberei elfogják Ottót, törvényszékük elé viszik. Szabad ég alatt, éjjel, fáklyafény. A törvényszék elnöke Petur. Halálra ítéli Ottót. Farkasverembe akarják dobni. A veremben kiéhezett farkasok. De Bán megjelenik. Megismeri, hogy Ottó királyi vér és szabadon bocsátja.

M. rendező: Csakhogy végre dolgozni kezd az a csöpp fantázia magában.

M. hírlapíró (jegyezz): Prucsky fantáziájának bűvös teremtő erejével alkotta újjá a régi történetet.

M. költő (még jobban belemelegszik): Gertrud királyné szellemeket idéz, akik megjósolják vesztét.

M. rendező: Endre király ezalatt a Szentföldön harcol. Keleti szcenéria.

M. költő: De ez nem igaz! Lengyelországban volt.

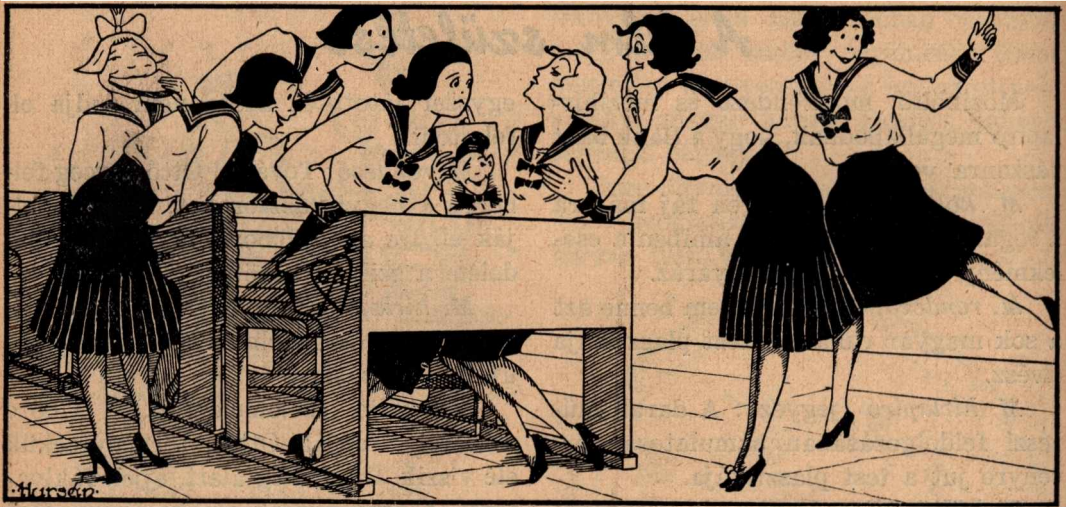
M. rendező: Persze maga a Történelmi Társulat tagjai számára akar filmezni. Hol él maga, ember!

M. hírlapíró (jegyezz): A költő gazdag történelmi tudásának értékes fegyverzetével győzte le a tornyosuló akadályokat.

M. költő: A Szentföldet nem engedem. Kinevetnek érte. Inkább csináljunk valami lengyel népünnepet.

M. rendező: Sokkal drágább.

Fénykép a lányok kezében.

M. hírlapíró (jegyez): A költségek egyáltalában nem rettentették vissza a rendezést attól, hogy a tárgy minél lenyűgözőbb hatással kerüljön a hálás közönség elé.

M. költő: De hát, kérem, Katona tragédiájából is kell belevenni valamit.

M. rendező: Talán lehet belőle egyet-

mást használni. Próbálja meg.

M. hírlapíró (jegyez): A legnagyobb magyar tragédiaíró szelleme ihlette meg ezt a legújabb szenzációs filmalkotást, mely drámairodalmunk e régi drága-gyöngyét méltó foglalatban adja az egész világ filmkultúrája számára.

Cinereus

Befejeződtek a féli olympiai játékok

Mult számunkban ismertettük a Garmisch-Partenkirchenbe induló magyar versenyzőket és a tőlük várható eredményeket. Azóta már véget is értek a versenyek s mi a magyar színek képviselőiről csak az elismerés hangján emlékezhetünk meg. Az északi népek versenyzőivel talán nem tudjuk felvenni még a küzdelmet s talán némi balszerencse is közbejátszott szereplőinknél, de azért mégis az előkelő tizedik helyet szereztük meg a versenyben részt vett huszonnyolc nemzet között. Az eredményeket bizonyára mindenki ismeri s így annak ismertetését elhagyjuk.

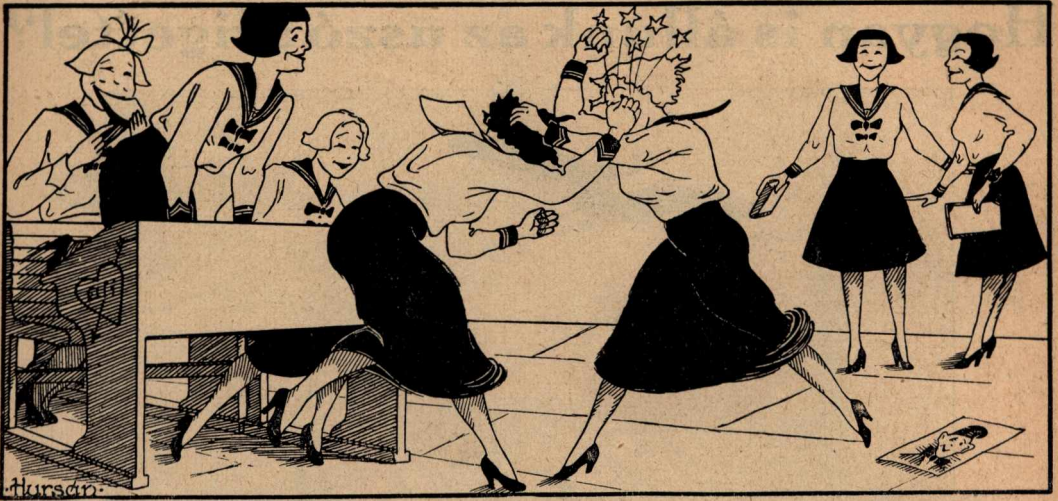
A versenyek mintaszerű rendezése a

német alaposságra vall. Példa erre az is, hogy a hokkimérkőzéseket az erős havazás sem tudta megakadályozni, mert mi helyt a hó akadályozta a játékot, a mérkőzést félbeszakították és a felcsendülő induló ütemére befutó tíz egyenruhás hólapátoló 2 perc alatt megszabadította a pályát a hótól.

A tizenegy napig tartó játékoknak kb. egy millió nézője volt. Az utolsó napon majdnem 250 ezer ember volt kíváncsi a versenyekre és a befejező, díjkiosztó ünnepségre. Ilyen rendezés mellett hány nézője lesz majd az augusztus 1—16-ig tartó nyári olimpiai játékoknak?!

M. I.

Párbaj.

VÉGE A FARSANGNAK

Reánk köszöntött már a március hónap
S vége a farsangnak s más eféle jónak.

A báli cipőket eltesszük jövőre,
Ha ugyan megmaradt valami belőle.

S most a farsang végén — bár sok időnk

[nincsen —

Kell, hogy az ember úgy vissza is tekintsen.

Az én szerkesztőm is gondolt, hát egy nagyot

Rágta a fülemet és békét nem hagyott,

Amíg meg nem tudtam — munkát nem

[kímélve —

Ki hogyan mulatott a lezajlott télbe'

Nyakamba kaptam hát gyorsan a két lábam

S egy felsős kislánynál voltam hamarjában.

Megkérdeztem tőle — amint elmesélem —

Táncolt-e eleget az elmúlt télen?

„Táncoltam — felelte —, de hogy elég vóna,

Ugyan szerkesztő úr, szó sem lehet róla.

Hetenként ötször nyílt a táncra alkalmam,

Bennem pedig hétszer volna meg a hajlam.

Öt este nem kevés, elismerem én is,

De hogy elég volna, az már túlzás mégis.

De azért, nem modom, nincs panaszra okom,

S remélem jövőre majd a nagy bálokon

Még jobban mulatok, ha már nagy lány leszek

S az idén sikerrel érettségít teszek.”

Akit a véletlen éppen elém hozott,

Egy hetedikes úr ekkép nyilatkozott.

„Tánciskolába én ép ezidén jártam

S a tánc sokkal jobb, mint ahogyan én vártam.

S mert jeles tanuló vagyok ám én kérem,

Meg is állottam a helyemet e téren.

Latin vagy tánc mindegy, én biz neki dültem

S egyik partnerembe bele is szédültem,

De a félévimen azért meg nem látszott,

Mert a papám figyelt s korán közbe játszott.

Hogyha ábrándozni kezdtem a könyv mellett,

Mire észrevettem, már mellettem termett

És vissza térített. De hogy mikép, kérem...

Nem adok tanácsot senkinek e téren...”

Nini egy kis diák éppen itt csatangol.

Vajjon táncolt ő is az elmúlt farsangon?

„Én is táncoltam, de hál' Istennek rég volt,

Csak annyit mondhatok, hogy nekem elég volt.

A manó vigye el... az értesítője...

A papám egy kissé haragba jött tőle.

Bottal a nótámat vígan hegedülte,

Én pedig táncoltam fél lábon körülte.

Közben ilyen szavak jöttek ki a számon:

Jaj, jaj, édes apám, rettentően bánom.

S ez a tánc talán még mostan is tartana,

De mint mentőangyal berohant a mama.

Elvéve a botot papámnak könyörgött

S ezalatt a fiú gyorsan félrezörgött.

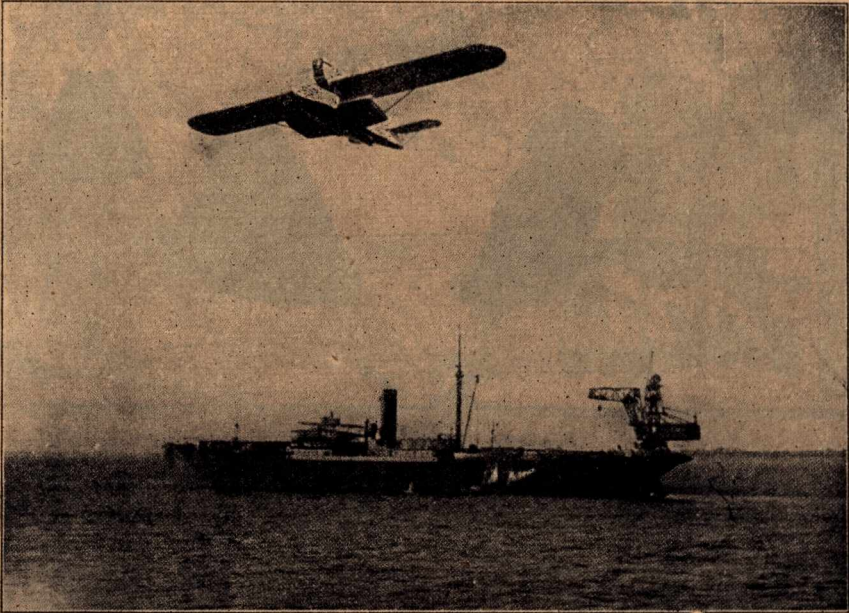
Én az ilyen táncból igazán nem kérek,

De nem is lesz rá ok, annyit megigérek.”

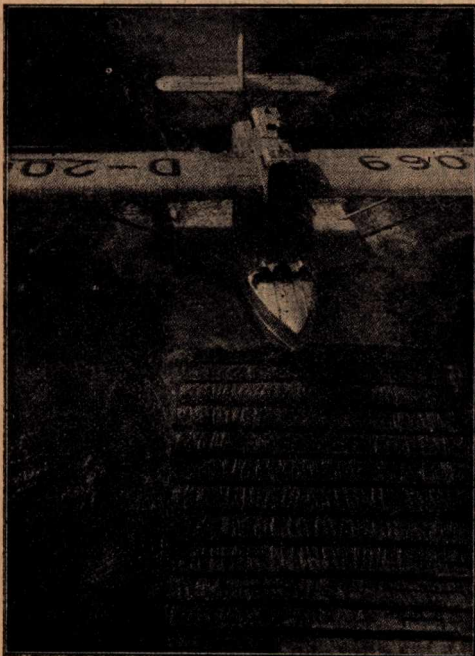
Telek

Hogyan is állunk az uszó szigettel?

1. kép

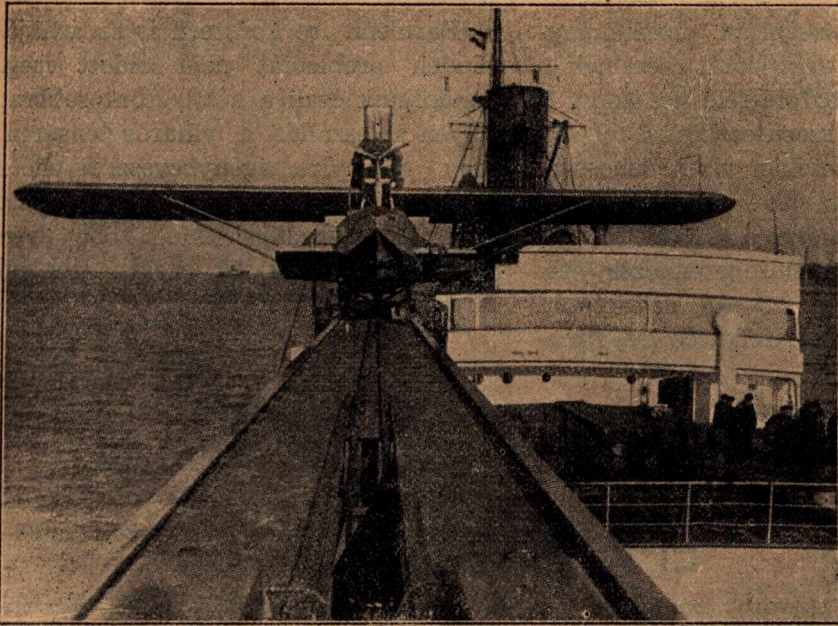

3. kép. A gép leszáll a tutajra.

A korszerű postaszolgálatnak égető és mindmáig megoldatlan kérdése, hogyan lehetne eltüntetni a szárazföldi légiposta és a pósthajó közötti gyorsaságkülönbséget? Az óceánok leszállás nélküli átrepülése ma még csak sportteljesítmény, mely a pilóta és a gép oly nagy igénybevételét jelenti, hogy mindennapi szolgálatra nem alkalmas. Ezért igyekeznek a közbeeső leszállás problémáját megoldani.

Érdekes kísérletről számol be alábbi képsorozatunk. A német Lufthansa hajóval akarja megoldani a kérdést, a Norddeutscher Lloyd Westfalen nevű hajóját alakították át erre a célra. (1. kép.) A szellemes megoldás egy, aránylag kis hajón egyesíti a repülőtér minden követelményét, természetesen még kezdetleges formában. A repülőgépeket egy hajtógép segítségével „lövik” el a

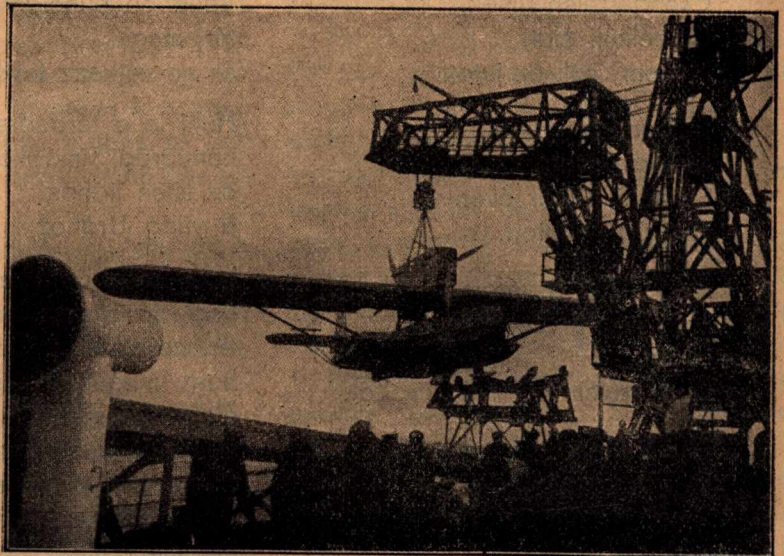
2. kép.
Indul a gép.

hajóról. A 15.000 kg-os gép 150 km-es indulósebességet kap 5—6 m-es távolságon. (2. kép.)

Ezzel az indítás problémája megoldható volna oldva. Nehezebb a leszállás! E célból a hajó faráról egy 16 m hosszú

és 8 m széles farátétekkel erősített tutajlepedőt eresztenek a vízre. A mérsékelt sebességgel haladó hajó ezt kihúzza a vízre s a pilóta erre kormányozza rá a vízreszállt gépet. (3. kép.)

Innen darú emeli a repülőgépet a

A képeket a Term. Tud. Társ. engedte át.

4. kép.
A gép átemelése.

hajóra, ahol átvizsgálják, üzemanyag-
gal látják el, esetleg pilótát cserélnek, s
elindítják a szárazföld felé. (4. kép.) A
hajó minden korszerű eszközzel fel van
szerelve, hogy hetekig vízen lehessen.
Van rajta rádiótávíró hosszú és rövid-
hullámra, goniométer a pilóták irányítá-
sára, fényszóró, hűtőberendezés, stb.
A hajót az Atlanti Óceán déli részén
helyezték üzembe Afrika és Dél-Ame-
rika között.

Bármennyire korszerű is ez a hajó,
minden problémát nem oldott meg.
Gondoljunk csak a két legfontosabbra:
milyen a leszállás a viharos tengeren,
vagy mennyire igénybeveszi a pilóta
szervezetét az indításnál hirtelen elért
maximális sebesség! Még több ilyen
kérdést tehetnénk fel, ezekre azonban
választ csak a jövő adhat.

Solymos.

Z S E N G I É K

EMLÉKEZÉS...

Egy korán eltávozott leány szép lelkének megnyilatkozásait közöljük mostani számunk-
tól kezdve. 1935. évi június 7-én halt meg Nagy Ilona, a budapesti evang. leánygimnázium egyik
legtehetségesebb növendéke. Megható, hogy a súlyos kór okozta szenvedések között vergődő
lélek mint talál szavakat, hangot a költészetben. Kegyelettel olvassátok, s gondolatok kis test-
véretekre, kit tizenhatéves korában ragadott el a magyar betegség a pusztító tüdővész — pedig
még mennyi szépet várhattunk volna tőle.

Csengéstelen rímek...

Csengéstelen rímek,
Dalnélküli élet,
Nekem csak ez jutott.

Betegem tengődni,
Kínlódva vergődni,
S nézni a pár évet,
Ami úgy elfutott.

Még lüktet a vérem,
Még néz a szemem.
És lát,
És a szívem vár még csodát.

Gyógyulást keresek
És tán megtalálom,
S vele együtt várok
Meváltókat én.

Valld be bűneidet...

Valld be bűneidet,
térj meg
és ne vétkezz tovább!

Hullj le a térdedre
könyörögj, imádkozz
az Isten fiához
a világ Urához,

hogy megbántál mindent,
hogy jó akarsz lenni
és szeretnél az Ő szent színe elé menni,
hogy megúntál mindent,
életet és embert,
vígságot, küzdelmet
s szeretnél pihenést,
megértést,
türelmet...

Nagyveleg rajza gazdasági, társadalmi és művelődési szempontból

Irta: Görög Tibor VIII. oszt. t.

Népszokások.

Talán csak a „belső élet” cím alatt kellene ezt tárgyalni, de én külön fejezetet szánok rá, mint a falu népének kitűnő jellemzőjére. Sajnos, nincs már olyan sok; hiába szeretnék vele dicsekedni.

Vegyük őket sorra kalendárium szerint! Újévkor korán kelnek, először is, hogy egész évben frissek legyenek. De a lányok kíváncsiak is, hogy vajjon férjhez mennek-e ebben az évben. Kétféleképpen akarják ezt megtudni. Főzéshez a konyhára vágott fát visznek be és ekkor bent megolvassák a találmra összenyalábolt vágott fát; ha páros-számú ez, akkor ez évben férjhez mennek, ellenkező esetben bizony pártában maradnak. Délután, amikor sokan összejönnek — persze lányokról van szó —, körbeállnak, középre pedig egy bekötött fejű ludat tesznek. Amelyik lányhoz szalad a lúd, az férjhez megy.

Hamvazószerdán főeszköz a korom. A legények lányruhába bújnak és sok házba bemennek, a lányt alaposan behamvazzák.

Az asszonyok e napon kivonulnak a pincébe és — halljatok csodát — mulatnak, isznak. Az asztalok tele vannak fánkkal és — természetes — boros kancsókkal.

Nagypénteken korán reggel a fiatalok kimennek a folyóhoz és a faluvégi tóhoz, itt megfürdenek, hogy szépek, ill. frissek legyenek. Hazajöve, akit csak látnak, irgalmatlanul nyakonöntik egy

egy vödör vízzel. Ez a szokás már kezd kiveszni és mindjobban hűsvéthétfőre tolódik át. Másik szokás ugyanekkor az „elhintés”. 18—20 éves legények előző éjjel pelyvával, kukoricaszárral, faágakkal egy jól látható utat vezetnek egy-egy fiútól a kedveséig. Reggel a lányok sietve igyekeznek — de csak igyekeznek! — láthatatlanná tenni az utat.

Hűsvéthétfőn a „sibirizés” van szokásban. A „sibiri” egy nyírfavesszőből font korbács. Az említett napon a legények elmennek a lányosházakhoz és jól megkorbácsolják a falu szépeit. Közben ezt mondják: „Sibiribi, macska-ribi... keléses ne légy, egészséges légy, a lábad jó futó, a kezed jó dolgos legyen! Adsz-e piros tojást?” A lány persze, hogy az ütlelésnek minél hamarabb vége legyen, hozza is a tojásokat. Újabban a legények egyúttal meg is locsolják őket.

Május 1-én van a májusfa-állítás. Délután elmennek a 21 éves legények csengős lovakkal az egyik erdőbe. Itt kivágnak egy-két szép fenyőfát és hazahozzák. Otthon a lányokat sorra járják és mindegyiktől kérnek zsebkendőt. Este aztán mindegyik kocsmá előtt állítanak fel egy fát sörösüvegekkel, zsebkendőkkel felékesítve. Május utolsó napjáig állanak fenn ezek a fák.

Június utolsó vasárnapján az ifjúság juniálist tart. Délután az istentisztelet után a paplak előtt zászlóval és dalolva vonul ki az aranyifjúság a Nyíresbe. De nemcsak a fiatalság, mert ilyenkor kinn van az egész falu. Először is röviden

bemutatják, hogy hogyan szokták vásárnap eltölteni a délutánt. Majd különféle tréfák következnek. Tréfás versenyek: zsákfutás, féllábon-futás, átöltöző-verseny, felakasztott zsemlyék evése (a kéz használata nélkül!). A jutalmazás is tréfás: répaszelet-kitüntetés, nagy papírgöngyben elhelyezett varangy, napraforgó-csokor stb. Sorsolás is van. Egyszer úgy hirdették, hogy disznót sorsolnak ki. Elfogyott minden sorsjegy. A nyertes aztán csakugyan disznót kapott, de — tüskésen. A versenyek végeztével a kirendelt cigánybanda rázendít a nótára. A mulatság sötétedésig tart.

Menjünk tovább! András-napon megint a lányok szerepelnek és megint a fájhezenés forog kockán. Egész nap nem esznek semmit; amit ezen az éjjelen álmodnak, az beteljesül. (Persze a koplalás alatt annyit gondolnak a kőrőre, hogy álmukban biztosan megjő.)

Karácsonykor nincs betlehemezés. Gyerekek járják a házakat tarisznyával a nyakukon és énekelnek az ablak alatt. Kapnak ezért mindenhol diót, almát, kalácsot. Az utcán ostort pattogtatnak, kolompolnak a pásztorok, akik szintén kapnak valamit.

Szilveszterkor az olvadt ólmot öntik ki; ez valamilyen alakot ölt és ebből jósolnak a jövő évre vonatkozólag. Szokás azután az is, hogy a sütőbe betett pogácsákba a családtagok mindegyike egyegy tollat tűz. Amelyiké előbb pörköldik meg, az hal meg előbb.

Ezek volnának falum népszokásai. Van még nagyon sok az öregek ajkán; nagyon érdekesek volnának azok, de én csak falumnak mai képét vagyok hivatva megrajzolni. Minden fiúnak kötelessége volna falujában összegyűjteni a

népszokásokat, mert a nép lelke ezekben nyilatkozik meg legjobban. Számuk egyre kevesebb lesz, végül is — ha feljegyezzük nem akad — teljesen feledésbe mennek.

Kultúra.

A kultúra fokmérője az analfabéták száma. Először is ezek számát állapítom meg. Meglepően kevés. A falunak 0.7%-a csak analfabéta; 7 egyén írástudatlan.

Mik és kik a kultúra terjesztői? Elsősorban is a könyvtár. A falu aprajánagyja ott van az iskolában a hetenként kétszer tartott könyvtárórán. Míg a dologidő el nem jön, mindig olvasnak. Jártasak is az irodalom terén eléggé. Akárkitől meg merem kérdezni, mit olvasott Mikszáthtól, Gárdonyitól, Jókairól és Vernérről — mint a legszeretettebb írótól — nem is beszélve. A költők közül Petőfi a kedvelt. Úgy ismerik, hogy a falu tanítóját is zavarba hozta egyik legény, mert a tanító azt állította, hogy Petőfi nem írt regényt. Számos ilyen eset fordul elő.

A kultúra terjesztői a vallásos esték is, amelyekről már szoltam. Minden kedden tartja ezt a lelkész; az iskola ilyenkor tömve van. Tárgyak például: „Önuralom”, „Babona”, „Öregek megbecsülése”, „Szülők tisztelete” stb. Van egy szavalat vagy ének is mindig és egy tanulmányos elbeszélés.

Minden pénteken van népművelési előadás, melyet a lelkész és a két tanító felváltva tart. Tárgyai például: „Gyümölcskonzerválás”, „A gazdavédelmi rendelet” (vita), „Szőlőművelés”, „Szappanfőzés”, „A dohányzás”, „A gyomor munkája”, „Testi erő, lelki erő”, „Mosás, ruhatisztítás”, „Az otthon egészsége”,

„Petőfi élete és költészete”, „Vörösmarty” stb.

Nagy szolgálatot tesz a vetítógép is ezeken a pénteki előadásokon. (A gépet Traeger Ernő szerezte egyházközségének a minisztériumból.) 2000 darab diapozitív is tartozik hozzá. Olyan lemezsorozatot is kap időnkint a község, amely 2 hétig maradhat itt, aztán tovább kell küldeni. Látták a „Toldi”, „Ezredév”, „A déli harctér”, „Az indiai miszió”, „Az Ó-szövetség”, „Az Új-szövetség” stb. című képsorozatot.

A tanfolyamok is óriási szolgálato-
kat tesznek a kultúra érdekében. Ilyen tanfolyam volt a német nyelvet tanulóké. Mór és a környező falvak nagy része német, így az érintkezés megkönnyítésére irányult ez a tanfolyam. Sajnos, azonban hamar félbemaradt a magyar szalmaláng-természet miatt.

Volt zenetanfolyam is. Az ifjúság nagyjából tisztában van az elméleti résszel, egy zenekar (fúvós) betanítása már csak idő kérdése. Vonós volna a legjobb, de ilyen már van a falusiak köréből.

Egyik évben a lelkész mentőtanfolyamot is tartott. Mindenről szó van itt, ami egy falusi embert érhet. (Ájulás, szív-rohamok, napszúrás, mérgezések, sebek kezelése, csonttörések, betegápolás stb.) E tanfolyamot vizsga zárta be, amelyen az egész falu előtt bemutatták szerzett tudásukat.

Ha földrajzilag Isten háta mögött van is falum, a világ folyásáról minden ember tud. Nagy ujságolvasók a velegiek. Egyeseknek jár a Friss Ujság, Igazság, Harangszó. Az ifjúság és az olvasókör járhatja a Pesti Hírlapot, Pesti Naplót, Az Estet, az Esti Kurirt. Ezeket

mind kiosztják és szorgalmasan olvasák őket.

Nagyban, igen-igen nagyban terjeszti a kultúrát a rádió is. A gazdák közül négynek van. Mindig többen vezetetik be, mert belátják hasznos voltát. Esténként sokszor gyűlnek össze az iskolában és itt hallgatják az ifjúság rádióját. Nagyobb volna a hallgatóság, ha egy tiszta hangszórót lehetne beszerezni. Egyelőre azonban erre nincs pénz.

Fájdalommal láthatjuk, mennyi tehetség vész el falun, akik, ha tanulnának, illetve tanultak volna, nagy emberek lehettek volna. Csak egy példa! A szomszédházban, egyszerű falusi parasztházban született, nevelkedett Kovács Sándor, volt egyetemi tanár, most püspök. Szülei is, testvérei is mind egyszerű földművelők. Véletlenül iskolába adták és a földműves fiú meg sem állt a püspökségig.

Van három költő is, akiknek versei már könyvekben is megjelentek.

Van festő is Velegen, mégpedig tehetséges. Persze tanulás, kiképzés nélkül nem tud Munkácsy lenni. De kiállításokra bátran el merném vinni. Azonban ide is pénz és protekció kell! Pedig vannak szép képei.

De ügyes szónokok is vesztek el, minden túlzás nélkül szólva. Van kettő, akik március 15-én, hősi halottak napján szoktak beszélni és igazán ügyesen felépített beszédeket hallani tőlük.

Folytassam még? Inkább nem, mert csak a lelkiismeret szólal meg bennem, hogy mi helyettünk, akiknek sok esetben a pénz az iskolába segítőnk, hány tehetséges falusi került volna ki, akiknek a társadalom talán nagyobb hasznát vette volna . . .

Anekdoták és tréfák

A jótékonyág szenvedélye.

Egy jótékony ember nemcsak maga adott sokat a szegényeknek, hanem ismerőseit is folyton zaklatta az érdekükben. Mindenkinnek a figyelmébe ajánlotta a szegényeket, vagy amint ő nevezte a *barátait*. Egyszer egy gazdag kereskedőhöz fordult:

— Molnár úr, adjon valamit a barátainknak.

— Ma nem — felelte a kereskedő.

— Ha tudná, hogy kiről van szó, bizonyosan adna. Egy szegény asszonynak kérek segítséget, ki nem tudja felöltöztetni a kis gyermekét.

— Nem tudok adni.

— Van egy lány is, kinek nincs munkája és éheznek.

— Nem adhatok.

— Ismerek egy munkást is, ki leest az állványról és kitörte a lábát.

— Mondtam már, hogy nem adok — felelte a kereskedő.

— Miért nem akar adni? Sohasem tehet jobbat, mintha ezt segíti.

— Hagyjon békében már. Ha adni akarok, nem kéretem magamat ennyit.

Ezzel hátat fordított és bement az üzletébe. A másik utána. A kereskedő hátrament a raktárba, majd a lakásába, de a makacs jötevő mindenütt a nyomában maradt. Mikor látta, hogy nem tudja lerázni, haragra lobbanva pofonütötte.

Mit tett vajjon a kérő? Nevetve szólt rá:

— Jól van. Ezt adta nekem, de mit ad a szegényeknek?

A kereskedő erre a nem várt fordul-

atra elszégyelte magát és mégis elővette a pénztárcáját.

Dumas.

Egy kereskedő utazott Párisból Lyonba. Az úton nagyon megbarátkozott a szomszédjával. Megérkezvén így szólt a kereskedő:

— Végtelenül örülök, hogy megismerkedhettem önnel. Ilyen szellemes embert már régen láttam. Ebédeljen velem s az ebédnél megbeszélhetnők azt a dolgot, amely most hirtelen az eszembe jutott.

— Nagyon szívesen, — felelte az utitárs.

Az ebédnél aztán előadta tervét, hogy szívesen alkalmazná utazónak az üzletében.

— Jó emberismerő vagyok. Tüstént láttam, hogy kivel van dolgom. Azonnal észrevettem, hogy üzleti úton van éppen. Én többet fizetnék, mint a mostani helye. Fogadja el az ajánlatomat.

— Nem tehetem uram, — felelte az utitárs mosolyogva.

— Hát miből él maga?

— Hol ebből, hol abból.

— Mégis, hát mennyit keres maga a mostani szakmájában?

— Húsz-harmincezer frankot évenként.

— Mi a manó! Mivel keresi ezt meg? — kiált fel ijedten a kereskedő.

— Azzal, hogy a papírt piszkítom.

— Ne tréfáljon! Hogy hívják önt?

— Dumas Sándor regényíró vagyok, — felelte mosolyogva a szellemes utitárs.

E VILÁG FÉNYESSÉGE

Hetedik közlemény.

Irta: Hamvas József.

A legények a lovakkal ideát maradnak. Dömötör kiadta nekik a rendeletet:

— Mihelyt mi elváltunk innen a parttól, tüstént megindultok be az erdőnek. A sarkcsillag legyen a vezetőtök. Arra mindig hegyek és erdők között mehettek. Amikor felértek a nagy hegyekig, amiken túl már havas sziklák következnek, akkor vágjatok napkeletnek és mentek a barlangig, ami jéggel van bélelve. Te, Boldizsár, jártál már arra.

— Jártam, — felelt nagy nyugalommal a megszólított.

— Ha ott lelitek Jácintot, mondjátok meg neki, hogy minden rendben van. Ha nincs ott, hagyjatok üzenetet neki. Ti pedig mehettek amerre akartok. Jó szívvel azt ajánlom nektek, húzódjatok be ti is abba a nagy barlangba, ami odább van napkelet-felé, ahol cseppek hullanak a kövekből időtlen idők óta. Arra is jártál már Boldizsár.

— Jártam.

— Hát mutasd meg nekik. Messze van még a tél, de megjön, aztán most sehol se találtok menedéket. Én nem maradok Dunántúl. Ott még áll a törvény és nem szeretnék valakivel találkozni, akinek számadása van velem. Hát azért visszajövök. Én is felmegyek a nagy barlangba. Ez a két ló az enyém: ez a sárga, meg ez a pej. Aki ellopja, azzal én számolok. Megértettétek?

— Meg, — morogták a legények.

— Nohát akkor mehetünk! — indította meg az átkelést Dömötör. Sűrű,

párás homály feküdt a Dunán, mikor elölték a tutajt. Etelka félve burkolózott a ködmenekbe, amiket ráaggattak a férfiak, hogy meg ne fázzék, meg, hogy ők könnyebben evezhessenek.

Besíklott a Duna hátára a tutaj. Bencze és Dénes egész erejükkel emelgették a nehéz evezőket, a víz sodra mindig erősebb lett, minél jobban kimentek a Dunára. A balpart már eltűnt a ködös homályban, a jobbpart meg még nem látszott. Mintha a végtelen tengeren úsznának, aminek talán nincs is partja és valahol távol belevész a ködös semmiségbe.

De mintha mégis közeledne a tulsó part. Egyet zökkent a tutaj, megfordult. Dömötör morgott. Zátonyra jutottak, de az ár tovább sodorta a tutajt. Most már látni lehetett a partot, vagy hús lépésnyire. Dömötör oda akart fordulni, de egyszerre ijedten vették észre, hogy a szálfák szétmennek. A zökkenéstől elszakadt a kötés. Ez a tutaj nem viszi őket tovább.

— Hamar bele a vízbe! — vezényel Dömötör. — Az ár kisodor bennünket a Dunára és onnan nem kerülünk haza.

Bence eldobta az evezőt és Etelkához ugrott. A takaró ködmeneket odaadta Dömötörnek és Dénesnek, maga meg egy elszakadt fenyőszálat átkarolva, a leánnyal úszni kezdett a part felé.

Példáját a másik két férfi is követte. Így küzdöttek a sötét árral, míg végre feneket éreztek a lábuk alatt és kigáztak a partra.

Etelka bátran viselkedett, minden erejét megfeszítve, talpra állt és megszorította Bence kezét:

— Másodszor mentetted meg az életemet!

XV.

Éjfél után tanyához érkeztek. Széles komondorok támadták meg őket. Dénes és Bence a botnak használt husángokkal akartak rájuk menni, de Dömötör visszaintette őket.

Négykézlábra ereszkedett és sajátos mormogással közeledett a komondorok felé. Elhallgattak, aztán farkukat bevonva elsompolyogtak.

A kutyaugatásra felébredt a szabad tornácon alvó férfi és bizalmatlanul közeledett feléjük.

— Menekülünk, — szólította meg Bence. — Onnan túlról jövünk, ahol irtja a magyart a tatár. Hajlékot keresünk, ahol alhatnánk egyet, meg a ruháinkat megszáráthatnánk.

— Már is sokan vagytok ideát. Föléletek az eleségünket.

— Megfizetünk érte, — mondta Dénes.

— Nem kell a pénzetek. Vendéglátást szégyen volna megfizettetni. Mikor mentek tovább?

— Holnap.

— Hová?

— Esztergomba.

— Minek?

— Hadinépnek.

— Nincs itt most háború.

— Majd lesz. A tatár harcban kitanul a nép. Majd módját ejti, hogy átjőjön ide is.

— Sohanapján.

— Adja Isten, hogy neked legyen igazad.

Az ember bevezette őket a csapott-orrú pajtába, odamutatott a földön heverő szalmára, aztán magukra hagyta őket.

Hamar elaludtak a fáradt menekülők. Bence arra ébredt, hogy Etelka szalonnával és kenyérral áll mellette. Dénes és a leány korábban keltek és gondoskodtak a reggeliről.

Ruhájuk félig-meddig megszáradt, el lehetett tehát indulni. A majorbeli embereknek megköszönték a szíves vendéglátást. A fiatal majoros leány Etelkától egy kis színes fejkendőt kapott ajándékba. Ezt elfogadták. Amikor búcsúzásra kezet nyújtottak, már nem voltak mogorvák. Szerencsés utat kívántak.

Délután megérkeztek Esztergomba. Vig zene, ének szállt a házakból. Mint-

ha mindenfelé lakodalom volna. Mintha ott túl a Dunán nem heverne ezrével a leölt magyar.

A szőlők felé, csendes házban találtak is hajlékot. Magányos ötvösmester lakott a házban. Látta a menekülteken, hogy jóra való emberek, örült, hogy ebben a zavaros világban nem kell már egyedül lennie.

(Folytatjuk.)

Betűrejtvények

(Egyenként 2 pont)

1.

(Juhász Ilona, Rákosliget)

Bab Bámul

$\frac{I}{U}$

$N = M$

2.

(Hursán Pál, Békéscsaba)

szem

$p = b$

e

talán

3.

(Juhász Ilona, Rákosliget)

juh

Zrínyi

— s

Szótagrejtvény

(Hursán Pál, Békéscsaba)

(4 pont)

e, e, e, em, di, ge, gó, gus, ho, i, jes, ló,
lan, mich, me, ne, nyi, nag, pur, plu, per,
re, ri, ri, ros, sók, sök, son, tos, to, ten.

— — — = Szülőhelyét hét város köve-
telte magának

— — — = Az állatok legfejlettebb osz-
tálya

— — — = Város Előindiában

— — — = Vándorénekes

— — — = Elszakított magyar város

— — — = A gyufa feltalálója

— — — = Abesszinia királya

— — — = Az alvilág istene

— — — = Amerikai feltaláló

— — — = Kukorica

— — — = Petőfi kiadója

— — — = Vándorénekesek az Árpádok
idején.

A megfejtett szavak első betűi sorrend-
ben a zsebkönyv feltalálójának nevét adják.

REJTVÉNYÜZENETEK:

A könyvjutalmat Urbán Sándor III. Bp.,
Tigris-utca 29. és Hittig Livia VI. nyerték.

Kozma Márta. Pontszámait átvizsgáltuk;
semmiféle tévedést nem találtunk. Minden
levelét megkaptuk, de bennük több hibás
megfejtés volt (pl. 4. szám Ketten egyszerre,
5. szám 2. betűrejtvény stb.). Igy 71 pontja
van.

Az előző számunkban közölt rejtvé-
nyek megfejtése:

Betűrejtvény.

1. Egyenlőség.
2. Seregély.
3. Történetíró.
4. Nagyharang.

Keresztrejtvény.

V E L A K O V I T A B É G
A R A B U T I C A C A T O
D E G A S A L A B E R E G
O D O T Á L Á B O R I S B
R I S U R E G Á T E T H A
I M A M A O I L D S N E K
N O L I M E T Á N G E R E
O L T K I M Ó R O P T A L
C A M E K A B U L E B T I
O Z A B A R O M U R A T T
T É L E N É G I G I S E H
I N A L A V Á L A M E R V
K Ó C O K A R I N A L I K

BUDAPEST, 1936. MÁRCIUS.

XIV. ÉVFOLYAM 7. SZÁM.

IFJÚ ÉVEK. Ifjúsági folyóirat.

Alapította Algöver Andor.

Laptulajdonos az Országos Evangélikus Tanáregyesület.

Főszerkesztő: **Dr. BÁNKÜTI DEZSŐ.**

Felélős szerkesztő és kiadó: **Dr. REMPÖRT ELEK.**

Szerkesztő-bizottság: **Dr. H. Gaudy László**, Bpest, **Keken András**, Hódmező-
vásárhely, **Raskó Kálmán**, Szarvas, **Dr. Ruhmann Jenő**, Sopron, **Weiszer Gyula**,
Nyíregyháza, **Dr. Zelenka Margit**, Bpest.

A kiadóhivatal vezetője: **Ruzicska László.**

Postatakarékpénztári csekk számla száma: 26.111. — Telefon: 82-3-84.

Megjelenik a tanév folyamán minden hónapban.

Előfizetési ára egy évre 4 pengő, egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség: Budapest, VII., Damjanich-utca 28/b. III. 22.
(Kéziratok ide küldendők.)

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Deák-tér 4. II. em.

Fogadóórak a hónap első és harmadik szombatján 6—7-ig itt!